

ZÁPADOČESKÁ
UNIVERZITA
V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra psychologie

PŘIPRAVENOST VYBRANÉ SKUPINY
POPULACE NA MIMOŘÁDNÉ
UDÁLOSTI

Bakalářská práce

Monika Trubačová

Specializace v pedagogice: Výchova ke zdraví (2009-2013)

Vedoucí práce: PhDr. Božena Jiřincová

Plzeň, duben 2013

Prohlašuji, že jsem předloženou závěrečnou práci vypracoval(a) samostatně s použitím zdrojů informací a literárních pramenů, které uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Plzni dne 10. dubna 2013

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Boženě Jiřincové za vedení bakalářské práce, za rady a podněty k obsahové části práce.

Obsah

I. ÚVOD.....	7
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	9
II. Teoretická část.....	10
1 OCHRANA ČLOVĚKA ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ.....	10
1.1 Mimořádné události.....	10
1.2 Integrovaný záchranný systém.....	11
1.2.1 Základní složky IZS.....	12
1.2.2 Ostatní složky IZS.....	13
2 ZAČLENĚNÍ PROBLEMATIKY OCHRANY OBYVATELSTVA DO VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ.....	15
2.1 Vývoj nového systému vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva.....	15
2.2 Začlenění ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do Rámcových vzdělávacích programů.....	17
2.2.1 Začlenění ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do RVP pro předškolní vzdělávání.....	17
2.2.2 Začlenění ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do RVP pro základní vzdělávání.....	18
2.2.3 Začlenění ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do RVP pro střední vzdělávání.....	20
2.3 Začlenění ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do Školních vzdělávacích programů.....	21
2.3.1 Začlenění ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do ŠVP základní školy.....	22
2.3.2 Začlenění ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do ŠVP střední školy.....	22
3 DIDAKTICKÉ ASPEKTY VÝUKY TÉMAT OCHRANY ČLOVĚKA ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ NA ZÁKLADNÍ A STŘEDNÍ ŠKOLE.....	24

3.1 Didaktické zásady výuky.....	24
3.2 Výuka ochrany člověka za mimořádných událostí na prvním stupni základní školy.....	25
3.2.1 Výuka ochrany člověka za mimořádných událostí od první do třetí třídy ZŠ.....	25
3.2.2 Výuka ochrany člověka za mimořádných událostí od čtvrté do páté třídy ZŠ.....	29
3.3 Výuka ochrany člověka za mimořádných událostí na druhém stupni základní školy.....	37
3.4 Výuka ochrany člověka za mimořádných událostí v rámci středního stupně vzdělávání.....	41
III. Praktická část.....	43
4 PRŮZKUM ZNALOSTÍ VYBRANÉ SKUPINY POPULACE Z OBLASTI ZÁKLADNÍCH PRAVIDEL CHOVÁNÍ PŘI MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTECH....	43
4.1 Definice výzkumného vzorku.....	43
4.2 Popis použitých metod.....	44
4.3 Výzkum.....	44
4.3.1 Výsledky výzkumu.....	45
4.3.2 Závěry terénního šetření a diskuse.....	64
IV. ZÁVĚR A DOPORUČENÍ.....	66
RESUMÉ.....	66
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ.....	68
SEZNAM TIŠTĚNÝCH PŘÍLOH.....	75
SEZNAM PŘÍLOH NA CD.....	75

Úvod

Život, zdraví a nakonec i majetek osob jsou hodnoty, které člověk již dlouhou dobu považuje za velmi důležité. Každý den jsou však vystaveny vlivům nejrůznějších nepříznivých událostí, které jejich existenci ohrožují. Spolu s rozvojem lidské civilizace přichází neustále nové technologie. Zároveň s tím se ale také rozšiřuje spektrum možných nebezpečí, kterými je lidstvo ohrožováno. Nejdříve byl člověk ohrožován výhradně přírodními vlivy. Postupem času se ale objevily takové hrozby jako požáry, dopravní nehody, úniky nebezpečných látek a další. Vznik těchto událostí je v naprosté většině nepředvídatelný. Vznikají náhle a nečekaně. Lidstvo pocituje potřebu své nejcennější hodnoty chránit, a proto jednotlivé národy postupně vyčlenily ve svých řadách skupiny osob, které byly specializovány na řešení těchto událostí. Jedná se o dobrovolné a později i profesionálně organizované a speciálně vycvičené skupiny, které dnes 24 hodin denně střeží životy, zdraví a majetek osob. Ukazuje se ovšem, že pouhá existence těchto specializovaných skupin lidí k dokonalému zajištění chráněných hodnot nestačí. Tyto skupiny nedokáží v jeden okamžik stoprocentně pokrýt celé území své země. Obyvatelé daného území se tak budou muset vždy po určitou dobu spolehnout na své vlastní schopnosti a dovednosti. A včasná účelná pomoc bývá při těchto událostech rozhodující. Proto je důležité, aby co největší počet obyvatel daného území znal alespoň základní pravidla, jak se při některé z těchto událostí zachovat. Výzkumy i vlastní zkušenosti ovšem ukazují, že v současné době úroveň základních znalostí z oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí v řadách veřejnosti poněkud klesá. Míra nebezpečí ovšem nikoliv. Proto je důležité tento nepříznivý vývoj sledovat a včas navrhnout a realizovat vhodná opatření, která tento stav zlepší.

V této bakalářské práci zjišťujeme úroveň připravenosti žáků základních škol na mimořádné události. V první kapitole teoretické části definujeme základní pojmy z oblasti ochrany obyvatelstva, charakterizujeme mimořádné události a definujeme integrovaný záchranný systém a jeho jednotlivé složky. Ve druhé kapitole se zaměříme na začlenění problematiky ochrany obyvatelstva do vzdělávacích programů. Popíšeme vývoj začleňování problematiky ochrany obyvatelstva do vzdělávacích programů a rozbořem patřičných dokumentů určíme reálné začlenění problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do rámcových a školních vzdělávacích programů. Ve třetí kapitole definujeme didaktické zásady výuky témat ochrany člověka za mimořádných událostí. Na základě charakteristiky žáků na jednotlivých stupních vzdělání navrhneme vhodné

možnosti, metody a náplň výuky pro jednotlivé stupně vzdělávání. V praktické části práce provedeme u žáků devátých tříd základních škol dotazníkový průzkum s cílem zjistit úroveň znalostí základních pravidel chování při mimořádných událostech.

Seznam použitých zkratek

- AED** Automatický externí defibrilátor
- ČČK** Český červený kříž
- GŘ-HZS** Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru
- HZS** Hasičský záchranný sbor
- IZS** Integrovaný záchranný systém
- MU** Mimořádná událost
- RVP** Rámcový vzdělávací program
- SDH** Sbor dobrovolných hasičů
- ŠVP** Školní vzdělávací program
- MŠMT** Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- NPV** Národní program rozvoje vzdělávání
- ZZS** Zdravotnická záchranná služba

1 Ochrana člověka za mimořádných událostí

Neštěstí nechodí po horách, ale po lidech. Každý den jsme svědky událostí, které negativně ovlivňují jednotlivce a mnohdy i celé skupiny lidí. Ve zpravodajských relacích jsme pravidelně informováni o úrazech, požárech, dopravních nehodách a dalších událostech, ke kterým dochází často i v našem bezprostředním okolí. Proto je důležité, aby lidé byli na tyto mimořádné události co nejlépe připraveni. Musí vědět, jak se správně zachovat, dokázat těmto událostem předcházet, případně umět jiným lidem co možná nejlépe pomoci.

1.1 Mimořádné události

Tento pojem primárně definuje zákon č. 239/2000 Sb. v § 2 písm. b)¹. „Škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.“ Svůj výklad tohoto pojmu přináší také autoři tematicky zaměřené literatury. Vejbera (1996, s. 6) uvádí, že mimořádná událost je: „Nenadálý, částečně, nebo zcela neovládaný, časově a prostorově ohraničený děj, který vznikl v souvislosti s provozem technických zařízení, působením živelních pohrom, neopatrným zacházením s nebezpečnými látkami nebo v souvislosti s epidemiemi.“ Marádová (2007, s. 6) dodává obdobnou, ale rozšířenou verzi: „Mimořádná událost je tedy nenadálý, částečně, nebo zcela neovládaný, časově a prostorově ohraničený děj, který vznikl v souvislosti s provozem technických zařízení, působením živelních pohrom, havárií, neopatrným nakládáním s nebezpečnými látkami, epidemií nebo jiného nebezpečí, které ohrožuje životy a zdraví lidí, značné majetkové hodnoty, nebo životní prostředí.“ Hrivnák (2009, s. 144) cituje definici zákona č. 239/2000 Sb. Dále ji však rozvádí a přidává komentář: „Mimořádná událost (MU) (negativní) je situačně vzniklé destruktivní působení přírodních sil a lidské činnosti na člověka, materiální a kulturní hodnoty a životní prostředí.“ V poznámce dále uvádí: „Jde o obecný termín, který charakterizuje (obecně) negativní změnu systému. Naopak mimořádná událost pozitivní je přínosem pro systém, na který působí. V jejím důsledku dosahuje systém neočekávaného výnosu (zisku).“

¹ zákon č. 239/2000 Sb. (Burdek, Úplné znění, s. 37).

Autoři dělí mimořádné události podle mnoha různých hledisek, kdy zohledňují například typ události, místo vzniku či původce vzniku události. Mezi nejčastější mimořádné události patří úraz a náhlé postižení zdraví, dopravní nehoda, požár, únik nebezpečných látek do ovzduší, půdy a vodních toků, povodeň, sněhová kalamita, extrémní bouřkové jevy a mnohé další. K likvidaci následků těchto mimořádných událostí jsou využívány složky integrovaného záchranného systému.

1.2 Integrovaný záchranný systém

S příchodem nové politické situace na přelomu osmdesátých a devadesátých let dvacátého století došlo v naší zemi ke zrušení dosavadní bezpečnostní koncepce. Ta byla postavena na civilní ochraně, spadající pod ministerstvo obrany. Stát je však k ochraně obyvatelstva vázán vnitrostátními i mezinárodními normami. Na základě těchto závazků byl v roce 2000 jako základní pilíř ochrany obyvatelstva před mimořádnými událostmi vytvořen integrovaný záchranný systém, dále IZS. Vznikl schválením zákona č. 239/2000Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. Nejedná se ovšem o instituci a složku jako takovou, ale o systém postupu, koordinace a spolupráce jednotlivých složek při přípravě na mimořádné události a při řešení těchto událostí. Složky IZS se dělí na základní a ostatní. Do základních složek IZS patří Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, Zdravotnická záchranná služba a Policie České republiky. Do ostatních složek IZS pak lze začlenit další síly a prostředky ozbrojených a bezpečnostních sil a jiné státní i nestátní organizace, občanská sdružení, neziskové organizace a jiné instituce či jednotlivé fyzické osoby, které lze v případě vzniku mimořádné události využít. Takovéto instituce často působí v rámci prevence, osvěty a vzdělávání, například Český červený kříž a podobně. Každá z těchto složek má své úkoly, které vyplývají z právních předpisů. Zatímco základní složky jsou určeny zejména k prvotní likvidaci následků mimořádných událostí, ostatní složky jsou předurčeny hlavně k preventivní a vzdělávací činnosti. V případě rozsáhlejších událostí se ale také ostatní složky IZS zapojují do záchranných a likvidačních prací.

1.2.1 Základní složky IZS

Členění základních složek určuje zákon o IZS. Jejich hlavní činností je přímá likvidace následků mimořádných událostí.

Hasičský záchranný sbor České republiky

Hlavním garantem připravenosti na mimořádné události se stal Hasičský záchranný sbor České republiky. Vznikl v roce 2001 schválením zákona č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů.² HZS se stal zároveň základním stavebním kamenem celého IZS. Jeho úkolem je nejen vlastní boj s mimořádnými událostmi, ale také preventivní, vzdělávací a osvětová činnost. Pro boj s mimořádnými událostmi slouží HZS jednotlivých krajů. Tyto sbory v jednotlivých krajích shromažďují a spravují potřebné síly a prostředky, které jsou na základě požadavku vysílány k mimořádné události. Důležitou roli ale hraje HZS také v oblasti vzdělávání, zejména pak Generální ředitelství HZS. To ve spolupráci s Institutem ochrany obyvatelstva České republiky v Lázních Bohdaneč a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR vytváří vzdělávací a propagační materiály, příručky, brožury a podobně. Tvoří také výukové filmy, učebnice, metodické příručky pro pedagogy a další materiály. Ty jsou rozesílány do škol, které by je měly patřičně využívat. Hasičský záchranný sbor také podporuje některé preventivně vzdělávací projekty, například Záchranný kruh, Hasík, Vaše cesty k bezpečí a podobně. V některých případech jsou na krajských úrovních také pořádány soutěže pro děti, kde se prokazují nejen výtvarné schopnosti, ale také vědomosti a dovednosti z oblasti mimořádných událostí.

Zdravotnická záchranná služba

Působnost Zdravotnické záchranné služby byla donedávna určována pouze vyhláškou. V roce 2011 byl schválen zákon č. 371/2011 Sb., o Zdravotnické záchranné službě³. Jejím úkolem je zejména poskytování přednemocniční neodkladné péče osobám se závažným postižením zdraví nebo v přímém ohrožení života. Zákon mimo jiné nově

² zákon č. 238/2000 Sb. (Burdek, Úplné znění, s.127).

³ (zákon č. 371/2011 Sb., o Zdravotnické záchranné službě

http://www.mzcr.cz/Legislativa/Soubor.ashx?souborID=13697&typ=application/pdf&naze=v=zakon_o_zdrav_zachranné_sluzbě.pdf. Citováno dne 10. 5. 2012).

stanovuje povinnou dojezdovou dobu k nahlášené události do 20 minut od převzetí výzvy. Tato dostupnost má být tvořena strategickým rozmístěním výjezdových základen dle upravených územních plánů a plánů pokrytí. Zdravotnická záchranná služba také poskytuje leteckou záchrannou službu, k jejímuž poskytování si pronajímá techniku vybraných leteckých dopravců a obchodních partnerů. Patří mezi ně Policie ČR, Armáda ČR a některé soukromé letecké společnosti. Zdravotnické záchranné služby jsou zřizovány jednotlivými kraji.

Policie České republiky

Poslední základní složkou IZS je Policie České republiky. Její činnost je upravena zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky ve znění posledních úprav z roku 2011⁴. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu. V případě vzniku mimořádné události se policie využívá k zabezpečení prostoru, k zajištění plynulosti provozu na pozemních komunikacích i se zřetelem na síly a prostředky nutné k řešení mimořádné události, odsunu zraněných osob a k dalším podpůrným činnostem ve spolupráci se složkami IZS.

1.2.2 Ostatní složky IZS

Zákon o IZS definuje ostatní složky jako „vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany,

⁴ (Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

dostupný z <http://www.policie.cz/soubor/galerie-soubory-273-2008-sb-o-policii-ceske-republiky-pdf.aspx>).

neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.“⁵ Jednou z nejnámějších organizací je Český červený kříž.

Český červený kříž

Činnost této organizace je upravena zákonem o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém Červeném kříži.⁶ „Působí v oblasti civilní obrany a ochrany obyvatelstva a poskytuje pomoc v případech katastrof a jiných mimořádných událostí, poskytuje zdravotnické, záchranné, sociální a další humanitární služby, šíří znalost Ženevských úmluv, působí v oblasti zdravotně-výchovné a spolupracuje s poskytovateli zdravotní péče.“⁷ Hlavním prostředkem připravenosti ČČK na mimořádné události jsou humanitární jednotky. Ty jsou složeny ze zdravotních, ubytovacích, psychosociálních a dalších specializovaných týmů, které lze využít k řešení mimořádných událostí ve spolupráci se základními složkami IZS. Kromě preventivní a zásahové činnosti působí Český červený kříž také v oblasti výchovy a vzdělávání. Zpracovává a vydává metodické příručky a učebnice první pomoci a spolupracuje také přímo při výuce na školách.

⁵ Burdek, s.38.

⁶ Dostupné z <http://www.cervenkykruz.eu/cz/kdojsme/zakonock.pdf> Citováno dne 12.10. 2012.

⁷ Dostupné ONLINE <http://www.cervenkykruz.eu/cz/kdojsme.aspx> Citováno dne 12.10. 2012.

2 Začlenění problematiky ochrany obyvatelstva do vzdělávacích programů

Hlavním cílem v přípravě na mimořádné události by mělo být zaměření na co největší část populace. Toho lze nejlépe dosáhnout začleněním problematiky mimořádných událostí do výuky na školách.

2.1 Vývoj nového systému vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva

Potřeba vzniku nového vzdělávacího systému v oblasti mimořádných událostí se objevila po roce 1991. V tomto roce byl zrušen zákon o branné výchově, který byl od roku 1973 obdobou přípravy na mimořádné události. Povinnost starat se o připravenost na mimořádné události se tak ze školského systému přenesla na občana samotného. Úroveň připravenosti obyvatelstva začala výrazně klesat, protože tento přístup nemohl být efektivní. Potřeba nového přístupu a systému se stále více zvyrazňovala. Na základě tohoto stavu provedl tehdejší Hlavní úřad civilní ochrany České republiky ve spolupráci s Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze experimentální projekt. V letech 1996-1997 se na vybraných základních a středních školách začala vyučovat problematika ochrany před mimořádnými událostmi, nikoliv však jako samostatný předmět, ale jako průběžná součást stávajících předmětů. Na základě výsledků tohoto experimentu byl v roce 1999 vydán Pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů základních a středních škol. K tomuto pokynu vydalo posléze Generální ředitelství HZS metodickou příručku pro učitele, ve které byly podrobnější pokyny. O náplni a rozvržení výuky v jednotlivých předmětech rozhodoval ředitel školy.

Na přelomu devadesátých let se začala připravovat komplexní reforma školního vzdělávacího systému. Dne 7. 4. 1999 bylo schváleno usnesení vlády České republiky č. 277, které vycházelo z vládního programového prohlášení z července roku 1998. Na základě tohoto prohlášení začal vznikat dokument, který je známý jako Bílá kniha⁸. Ten

⁸ (MŠMT 2001, <http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf>).

vyšel v roce 2001 jako Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (NPV). Cílem tohoto dokumentu je, aby nová koncepce komplexního školního vzdělávání vycházela z celospolečenských potřeb. Po zhodnocení ekonomických, demografických a dalších analýz se v tomto dokumentu určily základní obecné cíle ve vzdělávání, které byly základem pro tvorbu nových rámcových vzdělávacích programů. RVP jsou hlavním pilířem reformy vzdělávacího systému v ČR. Při tvorbě RVP i celé reformy se vycházelo z NPV. Základem pro novou reformu je zákon č. 561/2004 sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. (Školský zákon). Rámcové vzdělávací programy charakterizují jednotlivé stupně vzdělání, určují cíle a klíčové kompetence, uvádí hlavní principy vzdělávání a stanovují vzdělávací oblasti a jejich náplň. Popisují také základní technické, hygienické, materiální a další podmínky pro výuku na daném stupni vzdělávacího systému a upravují podmínky pro výuku žáků se zvláštními výukovými potřebami. Rámcové vzdělávací programy jsou tvořeny pro každou základní složku vzdělávacího systému zvlášť. Máme tak RVP pro předškolní vzdělávání, základní vzdělávání, gymnázia a střední odborné školy.

Při rozsáhlých povodních v roce 2002 se ukázaly nové skutečnosti, které vedly k aktualizaci stávajícího Pokynu MŠMT a k doplnění učebních textů novými poznatky. Nový pokyn zavedl výuku problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí v rozsahu minimálně 6 vyučovacích hodin v každém ročníku. Obsah byl zaměřen na ochranu osob před následky živelních pohrom včetně nezbytných dovedností (zásady chování při povodni, zemětřesení, velkých sesuvech půdy, sopečných výbuších, atmosférických poruchách, požáru, lavinovém nebezpečí), před následky úniku nebezpečných látek do životního prostředí včetně nezbytných dovedností (improvizovaná ochrana osob při úniku radioaktivních, chemických a biologických látek) a před následky použití nebo při anonymní hrozbě použití výbušniny nebo nebezpečné látky (činnost při nálezů či obdržení podezřelého předmětu). GŘ HZS opět vydalo metodickou příručku pro učitele, dále byly vytvořeny výukové filmy, které byly distribuovány do škol. V roce 2004 přišel zásadní zvrát. MŠMT schválilo novou koncepci vzdělávání pro věkovou kategorii od 3 do 19 let. Ochrana obyvatelstva za mimořádných událostí se stala součástí nových rámcových vzdělávacích programů.⁹

⁹ (<http://www.hzscr.cz/clanek/historie-a-soucasnost.aspx> citováno dne 8. 5. 2012).

2.2 Začlenění ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do Rámcových vzdělávacích programů

Nové rámcové vzdělávací programy umožnily začlenit do jednotlivých stupňů vzdělávání také výuku ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí. Obsah výuky je v RVP upraven tak, aby zohledňoval schopnosti a dovednosti žáků na jednotlivých stupních vzdělání.

2.2.1 Začlenění ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do RVP pro předškolní vzdělávání

Ze zkušeností vyplývá, že již děti v mateřských školách jsou schopny některých základních úkonů souvisejících s ochranou před mimořádnými událostmi. I tyto zkušenosti byly zahrnuty do nových RVP. První náznaky a zmínky o této problematice jsou již v rámcových vzdělávacích programech pro předškolní vzdělávání. Obecné shrnutí dané problematiky poskytují klíčové kompetence, konkrétně kompetence činnostní a občanské, kde se říká, že dítě ukončující předškolní vzdělávání dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné okolní prostředí (přírodní i společenské). Tato kompetence je následně zapracována do jednotlivých vzdělávacích oblastí. Vzdělávací oblast Dítě a jeho tělo umožňuje osvojení poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě, osvojení poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí. Dítě zde má k dispozici činnosti zaměřené k poznávání lidského těla a jeho částí, příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků a také příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů, k prevenci nemoci, nezdravých návyků a závislostí. Očekává se, že dítě na konci předškolního vzdělávání v rámci této vzdělávací oblasti dokáže rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí, umí se chovat tak, aby v situacích pro dítě běžných a jemu známých neohrožovalo zdraví, bezpečí a pohodu svou ani druhých. Také bude mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc. Chybou zde může být nedostatek či zkreslení

elementárních informací o lidském těle, o jeho růstu a vývoji, o funkcích některých částí a orgánů, o zdraví i možnostech jeho ohrožení, způsobech ochrany zdraví a bezpečí. Vzdělávací oblast Dítě a svět má za cíl umožnit dětem osvojení poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí, při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy. Pedagog může dětem nabídnout poučení o možných nebezpečných situacích a o způsobech ochrany, které jsou pro dítě dostupné. Pedagog také může využít praktické ukázky, které budou děti varovat před možným nebezpečím. Po absolvování této vzdělávací oblasti by dítě mělo být schopno uvědomit si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat, a mělo by mít povědomí o tom, jak se prakticky chránit¹⁰.

2.2.2 Začlenění ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do RVP pro základní vzdělávání

Základní vzdělávání je hlavním pilířem vzdělávacího systému v ČR. Z hlediska připravenosti na mimořádné události se obecně předpokládá, že při ukončení základního vzdělání již žák dokáže vhodně reagovat na většinu mimořádných událostí. V rámci klíčových kompetencí se očekává, že žák na konci základního vzdělání poskytne dle svých možností účinnou pomoc a chová se zodpovědně v krizových situacích, i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka. Výuku problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí upravuje pro první stupeň základních škol vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Cílem této vzdělávací oblasti je vést žáka k upevňování preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení jednak vlastního zdraví a bezpečnosti, jednak zdraví a bezpečnosti druhých. Ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět je ochrana za mimořádných událostí začleněna do vzdělávacího oboru Člověk a jeho zdraví. Očekává se, že již ve třetí třídě dítě dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožovalo zdraví své ani zdraví jiných, adekvátně reaguje na pokyny dospělých při mimořádných událostech, a pokud to bude potřeba, dokáže požádat o pomoc pro sebe i pro

¹⁰ *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2006. 48 s. [cit. 2012-10-14]. ISBN 80-87000-00-5. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf>.

jiné dítě. Na konci pátého ročníku základní školy již žák uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události. Umí také ošetřit drobná poranění a v případě potřeby také zajistit lékařskou pomoc. Výuka se zde zaměřuje především na prevenci, na první pomoc při drobných poraněních a úrazech a na situace hromadného ohrožení. Při tělesné výchově žáci získají nejen znalosti z poskytování první pomoci při sportu, ale zároveň si vyzkouší i základní transportní techniky. Vzdělávací oblast Člověk a svět práce navíc přidává informace o první pomoci při činnostech v práci i v domácnosti.

Na druhém stupni základní školy se připraveností na mimořádné události zabývá především vzdělávací oblast Člověk a zdraví prostřednictvím vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví. Zde se očekává, že na konci základního vzdělání žák projevuje odpovědné chování v situacích ohrožení zdraví, osobního bezpečí, při mimořádných událostech a v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc. Učivo je zaměřeno na úrazy při sportu, v dopravě, v domácnosti, na pracovišti a na živelné pohromy a terorismus. Problematika první pomoci, která je nedílnou součástí připravenosti na mimořádné události, prolíná napříč celou vzdělávací oblastí Člověk a svět práce. Zde se žáci naučí poskytnutí první pomoci při úrazech v rámci nejrůznějších činností člověka v domácnosti i na pracovišti. Na druhém stupni se mimořádnými událostmi zabývá také vzdělávací oblast Člověk a příroda. Obsahem oborů přírodopis a chemie je z hlediska mimořádných událostí především první pomoc při závažných úrazech a život ohrožujících stavech a také činnost při úniku nebezpečných látek.¹¹ Pro základní vzdělávání byl koncipován nový rámcový vzdělávací program v roce 2010. Tento dokument ovšem neprošel schvalovacím řízením MŠMT, a je tedy vydán pouze jako pomocný, doporučující materiál, nikoliv jako oficiální a závazný dokument.¹²

¹¹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s. [cit. 2012-10-14]. Dostupné z WWW:<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

¹² <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>

2.2.3 Začlenění ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do RVP pro střední vzdělávání

System středního vzdělávání se v České republice dělí na gymnaziální vzdělání, střední vzdělání s maturitní zkouškou a střední vzdělání s výučním listem. Pro gymnázia je vytvořen jednotný rámcový vzdělávací program. Výjimku tvoří gymnázia se sportovní přípravou, která mají upravené RVP. Pro střední vzdělání s maturitou a s výučním listem jsou stanoveny specifické rámcové vzdělávací programy dle jednotlivých vzdělávacích oborů.

Podle klíčových kompetencí se očekává, že se absolvent gymnaziálního vzdělání chová informovaně a zodpovědně v krizových situacích a v situacích ohrožujících život a zdraví. V případě potřeby dokáže poskytnout ostatním pomoc. Problematikou ochrany osob za mimořádných událostí se v Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia zabývá pouze vzdělávací oblast Člověk a zdraví. Cílem je umožnit osvojení způsobů účelného chování a poskytnutí nebo zajištění nezbytné pomoci v situacích ohrožení zdraví a bezpečí včetně mimořádných událostí. Výuka probíhá prostřednictvím oborů Výchova ke zdraví a Tělesná výchova. Výchova ke zdraví obsahuje jednak samostatný blok, který se zabývá ochranou za mimořádných událostí, a dále v rámci bloku o zdravém způsobu života a o péči o zdraví obsahuje také problematiku první pomoci. Předpokládá se, že žák na konci gymnaziálního vzdělání podle konkrétní situace zasáhne při závažných poraněních a život ohrožujících stavech, rozhodne, jak se odpovědně chovat při konkrétní mimořádné události, prokáže osvojené praktické znalosti a dovednosti související s přípravou na mimořádné události a aktivně se zapojuje do likvidace následků hromadného zasažení obyvatel. Učivo obsahuje první pomoc při úrazech a náhlých zdravotních příhodách, vyhlášení hrozby a vzniku mimořádné události, živelní pohromy, jiné mimořádné události a dovednosti při řešení mimořádných událostí. Blok tělesné výchovy navíc obsahuje první pomoc při sportovních a jiných úrazech i v nestandardním prostředí.¹³

¹³ *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 100 s. [cit. 2012-10-14]. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf>. ISBN 978-80-87000-11-3.

Ve středním odborném vzdělávání jsou jednotlivá definovaná znění očekávaných výstupů mírně odlišná, a to podle specifických oborových předpokladů. Základní charakteristika je však pro všechny obory stejná. Obecně se očekává od studentů středního stupně vzdělání, že dokážou poskytnout kompletní laickou první pomoc a jsou schopni adekvátně jednat při mimořádných událostech. Jako konkrétní příklad uvádím Rámcový vzdělávací program pro obor Ekonomika a podnikání¹⁴. K základním cílům patří to, aby student respektoval lidský život a jeho trvání jako vysokou hodnotu. Zde se předpokládá, že student uznává hodnotu života, uvědomuje si odpovědnost za vlastní život a spoluodpovědnost při zabezpečování ochrany života a zdraví ostatních. Orientuje se také v oblasti bezpečnosti práce, ochrany zdraví a požární prevence. V rámci výukové oblasti Vzdělávání pro zdraví student prokáže dovednosti poskytnutí první pomoci sobě a jiným, dovede rozeznat hrozící nebezpečí a ví, jak se doporučuje na ně reagovat. Výuka se zde zaměřuje na zásady jednání v situacích osobního ohrožení a za mimořádných událostí, jako jsou živelní pohromy, havárie, krizové situace, na zvládnutí základních postupů souvisejících s úkoly ochrany obyvatelstva, ke kterým patří varování a vyrozumění obyvatelstva a evakuace. Dále se výuka zaměří na poskytování první pomoci při úrazech a náhlých zdravotních příhodách, při hromadném zasažení obyvatel a v případě stavů bezprostředně ohrožujících život.

2.3 Začlenění ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do Školních vzdělávacích programů

Tvorba školních vzdělávacích programů je v pravomoci každé jednotlivé školy. Je ovšem nutné dodržet základní obsah, který je daný rámcovým vzdělávacím programem. Pro zjištění způsobu začlenění výuky ochrany obyvatelstva do školních vzdělávacích programů byly vybrány dvě školy, Bolevecká základní škola a Sportovní a podnikatelská střední škola v Plzni.

¹⁴<http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%206341M01%20Ekonomika%20a%20podnikani.pdf>

2.3.1 Začlenění ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do ŠVP základní školy

Bolevecká základní škola v Plzni má výuku problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí zařazenou pro oba stupně základní školy. Na prvním stupni tuto výuku obsahuje Prvouka a Přírodověda. V prvním a druhém ročníku se žáci prostřednictvím Prvouky seznamují s krizovými situacemi a se situacemi hromadného ohrožení. Cílem je, aby žáci dokázali při vzniku mimořádné události adekvátně reagovat na pokyny dospělých osob. V pátém ročníku navazuje na krizové situace také Přírodopis. Zde by se žáci měli naučit nejen adekvátní reakci při mimořádných událostech a při modelových situacích, ale také by měli dokázat ošetřit drobná poranění a v případě nutnosti zajistit lékařskou pomoc. Na druhém stupni základní školy je problematika ochrany za mimořádných událostí zařazena do osmého a devátého ročníku. V osmém ročníku je hlavním nositelem této problematiky obor Výchova ke zdraví, který přímo obsahuje blok ochrany člověka za mimořádných událostí. Tento blok obsahuje především výuku zásad chování při živelních pohromách a při dopravních nehodách. Cílem je, aby žák dokázal projevit zodpovědné chování při situacích ohrožujících život a zdraví a také při mimořádných událostech. V případě potřeby dokáže poskytnout adekvátní pomoc. V osmém ročníku je dále zařazena první pomoc při poleptání, popáleninách a drobných úrazech v rámci předmětů Chemie a Praktické činnosti. V devátém ročníku v těchto předmětech první pomoc pokračuje a navíc se přidává i první pomoc při úrazu elektrickým proudem v rámci předmětu Fyzika. Ve školním vzdělávacím programu není uvedena přesná hodinová dotace, která je problematice první pomoci a mimořádným událostem věnována.¹⁵

2.3.2 Začlenění ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do ŠVP střední školy

Sportovní a podnikatelská střední škola v Plzni má ve svém školním vzdělávacím programu rozpracovanou problematiku první pomoci a ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí podrobněji než uvedená základní škola. Sportovní a podnikatelská střední škola věnuje každý rok ve všech ročnících minimálně 6 vyučovacími hodin výuce

¹⁵ http://www.boleveckazs.cz/admin/upload/bzs_dokumenty/SVP.doc

problematiky ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí. Součástí výuky je také každoroční nácvik evakuace budovy. V rozpisu učiva se problematice první pomoci a ochraně osob za mimořádných událostí věnuje především předmět Základy společenských věd. V prvním ročníku je věnováno mimořádným událostem 6 vyučovacích hodin, kdy se studenti seznámí se základními druhy mimořádných událostí a naučí se správný postup při varování obyvatelstva, evakuaci, správný způsob ochrany při mimořádné události a vhodný postup u jednotlivých typů mimořádných událostí. Dále je v prvním ročníku věnováno 13 vyučovacích hodin výuce poskytování první pomoci při úrazech, stavech ohrožujících život nebo při hromadných událostech. V dalších ročnících je tato problematika začleněna především do předmětů Tělesná výchova a Právní nauka. Při výuce poskytování první pomoci studenti využívají cvičnou školní lékárničku a resuscitaci trénují na resuscitační figuríně. Důležité poznatky o chování při mimořádných událostech a poskytování první pomoci studenti získávají také formou besed s odborníky na danou oblast.¹⁶

¹⁶ <http://sklep.econet.cz/webhosting/www.sapss-plzen.cz/newweb/studium/svpa.doc>

3 Didaktické aspekty výuky témat ochrany člověka za mimořádných událostí na základní a střední škole

Tato kapitola představuje možnosti výuky ochrany člověka za mimořádných událostí na základní škole.

3.1 Didaktické zásady výuky

Základem výchovně vzdělávacího procesu je stanovení výukových cílů. Cíl výuky lze obecně charakterizovat jako „promyšlený a očekávaný výsledek, k němuž učitel a žáci na základě společné součinnosti směřují.“¹⁷ Tyto cíle jsou definovány v Rámcových vzdělávacích programech. K jejich realizaci je nutné rozvíjet u žáků vědomosti, dovednosti, hodnoty, postoje a návyky. Vzdělávací cíle musejí být komplexní, soudržné, konzistentní, kontrolovatelné a přiměřené. Mezi základní formy výuky patří výuka hromadná (frontální), skupinová a kooperativní, párová, týmová, diferencovaná, individuální, projektová a individualizovaná. K jednotlivým metodám výuky patří rozhovor, diskuse, písemná cvičení, práce s učebnicí apod. Pro úspěch výchovně vzdělávacího procesu je nutné dodržovat několik zásad. Především jsou to zásady vědeckosti, soustavnosti, přiměřenosti, posloupnosti, názornosti a uvědomělosti. Teoretická část výuky by měla být vždy spojená s praxí a názorností. Výuka také musí respektovat individualitu žáka.

Při výuce musíme zohlednit věkové zvláštnosti ve vztahu k výuce na jednotlivých stupních vzdělání. Tyto zvláštnosti představují aktuální stupeň zralosti fyzických a psychických vlastností žáků.

Důležitou roli hraje také personální a materiální zajištění výuky. Zde můžeme využít spolupráci se složkami IZS. Hasičský záchranný sbor ve spolupráci s Institutem ochrany obyvatelstva České republiky v Lázních Bohdaneč vytváří učebnice, výukové filmy, brožury a letáky, které jsou distribuovány do škol, případně jsou k dispozici na webových stránkách Institutu ochrany obyvatelstva nebo na stránkách HZS ČR a HZS krajů. (Příloha)

¹⁷ Janiš, 2007.

S materiálním zajištěním výuky první pomoci může pomoci Český červený kříž nebo Zdravotnická záchranná služba. Tyto instituce nabízejí také zkušené lektory problematiky ochrany obyvatelstva a poskytování první pomoci.

3.2 Výuka ochrany člověka za mimořádných událostí na prvním stupni základní školy

Nástupem dítěte do základní školy je završeno předoperační stádium a nastává období konkrétních operací. Na počátku základního vzdělání žák zná přibližně 3000 slov, zná cestu do školy a domů, jména svých rodičů, adresu svého bydliště i datum svého narození. Umí se najít, obléct a je schopen vést rozhovor. Rozeznává základní tvary a barvy a dokáže se orientovat v čase. Dítě udrží pozornost pouze kolem deseti minut. V páté třídě se schopnost udržení pozornosti prodlužuje na dvacet minut. Pro žáky na prvním stupni základní školy je typická převaha konkrétního myšlení. Nejsou zatím schopni abstrakce, a proto je nutné vést výuku velmi názorným a praktickým způsobem.

3.2.1 Výuka ochrany člověka za mimořádných událostí od první do třetí třídy ZŠ

Při výuce ochrany člověka za mimořádných událostí je nutné dodržovat veškeré výše zmíněné didaktické zásady.

Podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání **žák na konci třetího ročníku základní školy dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrozil sebe i druhé, adekvátně reaguje na pokyny dospělých při mimořádných událostech a v případě potřeby dokáže požádat o pomoc.** Tento základní cíl lze rozdělit na tři dílčí cíle:

1) Žák dodržuje zásady bezpečného chování.

- Žák se seznámí se zásadami bezpečného chování.
- Žák se naučí dodržování zásad bezpečného chování.
- Žák zná zásady bezpečného chování.
- Žák si vyzkouší dodržování zásad bezpečného chování.
- Žák předvede dodržování zásad bezpečného chování.

2) Žák požádá v případě potřeby o pomoc pro sebe i pro jiné dítě.

- Žák se seznámí se zásadami správné žádosti o pomoc.
- Žák se naučí zásady správné žádosti o pomoc.
- Žák zná způsoby správné žádosti o pomoc.
- Žák si vyzkouší požádání o pomoc.
- Žák správně předvede požádání o pomoc.

3) Žák adekvátně reaguje na pokyny dospělých při mimořádných událostech

- Žák se seznámí se způsoby reakce na pokyny dospělých při mimořádné události.
- Žák se naučí adekvátní reakce na pokyny dospělých při mimořádné události.
- Žák zná správné reakce na pokyny dospělých při mimořádných událostech.
- Žák si v modelové situaci vyzkouší správné reakce na pokyny dospělých při mimořádných událostech.
- Žák v modelové situaci předvede správné způsoby reakce na pokyny dospělých při mimořádných událostech.

Ad 1) Žák dodržuje zásady bezpečného chování

Při výuce zásad bezpečného chování musíme zohlednit prostředí, ve kterých se děti nejčastěji vyskytují, tedy domov, škola, ulice, případně lesy a louky. Z těchto prostředí přímo vyplývají možná rizika, která děti mohou ohrozit. Doma je to nejčastěji elektrický proud, horká jídla a tekutiny, chemikálie a látky v neoriginálních obalech, zápalky, zapalovače, případně ostré rohy nábytku apod. Na ulici děti ohrožuje zejména dopravní provoz na silnicích, cyklisté na chodníku a také cizí lidé s kriminálními úmysly. V přírodě hrozí utonutí nebo pády. Ve škole mohou děti nejčastěji přijít k úrazu při hře o přestávkách, při pádu ze schodů nebo při manipulaci s některými školními pomůckami.

Na základě těchto rizik jsou stanoveny základní bezpečnostní zásady. Doma dítě nesmí sahat na elektrické zásuvky a dráty, musí být opatrné v blízkosti horkého jídla nebo vody, nemělo by konzumovat jídlo a pití z neznámých nebo schovaných obalů, dítě by mělo brát pouze ty léky, které jim připraví sami rodiče. Děti také nesmí manipulovat s nebezpečnými předměty, jako jsou sirky, zapalovače, zbraně, nože. Děti musí respektovat pokyny rodičů. Na ulici musí děti využívat přechodů pro chodce, respektovat barevné signály na semaforech, řádně se rozhlížet, dbát zvýšené opatrnosti na chodníku s pruhem pro cyklisty. V přírodě je nutné vyhnout se nebezpečnému pohybu ve výškách a nad volnou hloubkou, je nutné dbát zvýšené opatrnosti v okolí vodních ploch a toků. Ve škole

je nutná opatrnost o přestávkách a při přesunech v budově. I zde platí zákaz používání nebezpečných předmětů a pomůcek. Obecně je žák povinen dbát pokynů učitele.

Výuka dodržování bezpečnostních zásad

- **Ve škole:** Na úvod tohoto tematického celku motivujeme žáky tím, že je seznámíme s obsahem a důležitostí probírané látky. V první fázi výuky si s žáky formou diskuse povídáme o tom, jaká rizika a nebezpečí na ně čekají v různých prostředích. Diskusi je vhodné doplnit obrázky, prezentací s videem nebo s fotografiemi. Žákům také můžeme zapůjčit některé makety nebezpečných předmětů, jako jsou například prázdné a vyčištěné nádoby od čisticích prostředků apod. Můžeme také předvést účinky některých nebezpečných předmětů, zejména formou videoprezentace. Další část výuky se zaměří na praktické procvičování formou her a aktivit. Žáci mohou ve skupinkách například třídit obrázky nebo makety nebezpečných předmětů. V závěru můžeme provést rozbor obrázků nebo videa, kdy žáci budou hodnotit jednotlivé situace, hledat nebezpečné chování a navrhnout správná řešení vybraných situací.
- **Při mimoškolních aktivitách:** Nácvič zásad pohybu v silničním provozu můžeme nacvičovat ve třídě, případně na dopravním hřišti. A samozřejmě vždy při jakémkoliv výletu mimo školu. Lze také využít možnost účasti v některém z cílených preventivních programů se zaměřením na silniční provoz, jako je například Bezpečně na in-line bruslích, Bezpečně na kole apod. V rámci těchto projektů se žáci seznámí nejen se zásadami bezpečnosti v provozu, ale také například i s první pomocí. Při výuce problematiky dopravní výchovy mohou školy spolupracovat s městskou policií, s dopravním oddělením státní policie nebo také například s žáky středních škol ochrany osob a majetku.
- **Formou domácích úkolů:** Žáci se za domácí úkol mohou pokusit nalézt některá nebezpečí, například doma nebo na ulici. Následně lze s dětmi diskutovat o tom, jaké nebezpečné předměty nebo situace zjistily.

Ad 2) Žák požádá v případě potřeby o pomoc pro sebe i pro jiné dítě

Aby žák mohl požádat o pomoc, musí v prvé řadě být schopný rozeznat situace, ve kterých je to potřeba. Tyto situace přímo vycházejí z rizik, která mohou dítě v daném prostředí ohrožovat. Mezi nejčastější situace, se kterými se žák může setkat, patří vlastní úraz, úraz kamaráda, střet s automobilem, s tramvají nebo s cyklistou. Žák také musí vědět, koho může o pomoc požádat. Ve škole je to nejčastěji učitel, doma rodiče nebo příbuzní. Na ulici nebo v přírodě je nutné požádat jakéhokoliv dospělého člověka.

Výuka požádání o pomoc

- **Ve škole:** Nejdříve žáky formou diskuse, fotografií, obrázků nebo videoprezentace seznámíme se situacemi, kdy je potřeba požádat o pomoc. Tím si žáci zároveň zopakují již probranou látku základních rizik. Dále žáky formou diskuse a videoprezentace seznámíme s osobami, které mohou v případě potřeby požádat o pomoc. Následně s dětmi žádání o pomoc procvičíme v modelových situacích.
- **Při mimoškolních aktivitách:** Při výletu mimo budovu školy žáky formou diskuse seznámíme se způsoby požádání o pomoc na ulici a ve venkovním prostředí. Upozorníme, že pokud se na ulici žádný dospělý nenachází, je nutné jít požádat o pomoc například do obchodu. Konkrétní místa žákům ukážeme.
- **Formou domácích úkolů:** Rodiče s žáky procvičí požádání o pomoc. Zejména se zaměří na představení míst v okolí žákova bydliště, kam může žák v případě potřeby zajít pro pomoc (sousedé, známí a příbuzní, obchody apod.).

Ad 3) Žák adekvátně reaguje na pokyny dospělých při mimořádných událostech

Žák se musí nejdříve seznámit s vlastním pojmem mimořádná událost. V tomto věku ještě není dítě schopno pochopit plný význam tohoto pojmu, proto ho musíme seznámit pouze obecně se základními událostmi. Mezi tyto události patří úraz, požár, dopravní nehoda, únik nebezpečných látek a povodeň. Naprostá většina pokynů dospělých lidí pro děti v okolí mimořádných událostí vede spíše ke snaze ochránit tyto děti od nebezpečí než k žádosti o přímou pomoc. Klíčovými dovednostmi, které by se zde žák měl naučit, jsou zajištění pomoci jiné dospělé osoby, bezpečný útek z místa požáru nebo úniku nebezpečných látek s ochranou dýchacích cest, dodržování bezpečné vzdálenosti od místa dopravní nehody, odchod s dospělým například v případě evakuace apod.

Výuka reakce dítěte na pokyny dospělého při mimořádné události

- **Ve škole:** Se žáky nejdříve formou diskuse probereme základní mimořádné události, jako jsou například požáry, dopravní nehody a povodně. Tím si žáci opět částečně zopakují možná rizika a dále na ně navazují. Diskusi můžeme doplnit obrázky, fotografiemi nebo videem. Formou videa nebo názorných ukázek žákům představíme základní dovednosti, které by měli v rámci pokynů od dospělých při mimořádné události zvládnout. Tyto dovednosti s žáky procvičujeme v modelových situacích. V rámci výuky je v této chvíli vhodné zařadit také nácvik evakuace školní budovy. Tento nácvik lze spojit také s ukázkou zásahu složek IZS. Žáky můžeme se složkami IZS seznámit i formou videoprezentace a fotografií. Na závěr můžeme s žáky provést rozbor obrázků nebo videa, kdy budou žáci hodnotit jednotlivé situace, hledat chybné chování a navrhnout správná řešení vybraných situací.
- **Při mimoškolních aktivitách:** V rámci exkurze lze domluvit návštěvu na některé ze stanic Hasičského záchranného sboru, případně u sboru dobrovolných hasičů. Zde se žáci mohou seznámit s výstrojí a výzbrojí hasiče, s výbavou hasičských vozidel nebo s náplní práce hasičů. Žáci si také mohou vyzkoušet například pohyb v zakouřeném prostoru. Hasiči mohou tyto ukázky předvést také přímo v prostorách školy.
- **Formou domácích úkolů:** Rodiče mohou se svými dětmi například simulovat evakuaci domu a sestavení evakuačního zavazadla. Žáci pak mohou ve škole formou diskuse představit, co vše si rodiče nebo oni sami do evakuačního zavazadla připravili.

3.2.2 Výuka ochrany člověka za mimořádných událostí od čtvrté do páté třídy ZŠ

V této věkové kategorii stále převládá konkrétní myšlení nad schopností abstrakce. Výuka proto musí být velmi názorná. Schopnost koncentrace a pozornosti se prodlužuje přibližně na 15 minut.

Na konci prvního stupně základní školy **žák uplatňuje účelné chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události. Žák ošetří drobná poranění a v případě potřeby zajistí lékařskou pomoc.** Pro výuku ochrany člověka za mimořádných událostí od čtvrté do páté třídy vyplývají tři dílčí cíle:

- 1) **Žák uplatňuje účelné chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události.**

Teoretická část

- Žák se seznámí se zásadami účelného chování v situacích ohrožení zdraví a při mimořádné události.
- Žák se naučí zásady účelného chování v situacích ohrožení zdraví a při mimořádné události.
- Žák zná způsoby účelného chování v situacích ohrožení zdraví a při mimořádných událostech.
- Žák si vyzkouší účelné chování při modelové situaci simulující ohrožení zdraví a mimořádnou událost.
- Žák předvede účelné chování při modelové situaci simulující ohrožení zdraví a mimořádnou událost.

2) Žák ošetří drobná poranění.

- Žák se seznámí se způsoby ošetření drobných poranění.
- Žák se naučí způsoby ošetření drobných poranění.
- Žák zná způsoby ošetření drobných poranění.
- Žák si vyzkouší ošetření drobných poranění.
- Žák předvede ošetření drobných poranění.

3) Žák v případě potřeby zajistí lékařskou pomoc.

- Žák se seznámí se způsoby zajištění lékařské pomoci.
- Žák se naučí způsoby zajištění lékařské pomoci.
- Žák zná způsoby zajištění lékařské pomoci.
- Žák si v modelové situaci vyzkouší zajištění lékařské pomoci.
- Žák v modelové situaci předvede zajištění lékařské pomoci.

Ad 1) Žák uplatňuje účelné chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události.

Žáci mají z předcházejícího výukového bloku již základní povědomí o tom, jaká rizika mohou ohrožovat jejich zdraví a život. Na tyto základy navážeme a budeme je dále rozšiřovat. Nejdříve s nimi zopakujeme dosud probrané učivo, tedy základní rizika, zásady bezpečného chování a přivolání pomoci jiné dospělé osoby. Následně žáky podrobněji seznámíme s významem pojmu mimořádné události a také s jednotlivými základními mimořádnými událostmi. K těmto událostem patří úraz, požár, dopravní nehoda, povodeň a únik nebezpečných látek. Dále se výuka zaměří na postup při vybraných mimořádných

událostech. Opět je zde postup zaměřen především na záchranu sebe sama než na vlastní likvidaci mimořádné události. Při požáru je cílem, aby jej žák dokázal podle typických znaků včas rozeznat. Žáci se naučí opatrný postup s pohybem při zemi a podél zdí, jakožto simulaci pohybu ve tmě a v zakouřeném prostoru. Naučí se také postup při otevírání dveří, za kterými se může požár nacházet. Žák dokáže varovat ostatní obyvatele domu, umí se chránit před zplodinami hoření, v případě nemožnosti úniku se dovede bezpečně a správně ukrýt a zároveň i upozornit na místo svého úkrytu. U dopravní nehody nebo v případě poruchy automobilu je pro děti nejdůležitější dodržování bezpečné vzdálenosti. Pokud dojde k úniku nebezpečných látek, je nejdůležitější ochrana dýchacích cest a rychlé opuštění ohroženého místa. Při evakuaci, například v případě povodní, mohou žáci pomáhat při sestavení evakuačního zavazadla apod. Zde je také důležitá znalost způsobů vyrozumění a varování obyvatel.

Výuka postupu při požáru

- **Ve škole:** Nejdříve žáky formou diskuse a prezentace s videem seznámíme se základními charakteristikami požáru a hoření jako takového. Následně se žáci formou výukového videa či ukázky seznámí se základními zásadami chování při požáru. Tyto zásady s žáky procvičujeme v modelových situacích. Žáci si například zaváží oči šátkem a pokouší se dostat ven ze třídy. Přitom se snaží dodržovat základní zásady, jako pohyb při zemi a podél zdi, ochrana dýchacích cest a opatrné otevírání dveří. Výuka může být spojena s ukázkou zásahu složek IZS a s nácvičkou evakuace budovy školy.
- **Při mimoškolních aktivitách:** S žáky můžeme v rámci exkurze navštívit některou ze stanic HZS nebo SDH. Hasiči předvedou simulovaný požár, aby se žáci dokonale seznámili se všemi znaky a riziky požáru. Žáci si také mohou vyzkoušet simulaci pohybu v zakouřeném prostoru, například ve výcvikovém polygonu nebo ve speciálním stanu. Hasiči představí svou činnost, výstroj a výzbroj, vybavení zásahových vozidel a také mohou předvést ukázkou zásahu. Při výletu do lesa žáky seznámíme s riziky požárů přírodních porostů a se zásadami rozdělování ohňů v přírodě.
- **Formou domácích úkolů:** Žáci si doma vyzkouší simulaci pohybu v zakouřeném prostoru. Zaváží si oči šátkem a budou se snažit dostat z různých míst bytu k hlavním bytovým dveřím. Mohou také využít opakování učiva formou aktivit na stránkách „Záchranný-kruh.cz“.

Výuka postupu při dopravní nehodě

- **Ve škole:** Žáci se formou diskuse a videoprezentace seznámí s riziky provozu na pozemních komunikacích, s bezpečnostními zásadami pohybu mezi účastníky provozu a zopakují si dosud probranou látku k tomuto tématu. Formou obrázků nebo videa se žáci také seznámí se zásadami postupu při dopravní nehodě s důrazem na bezpečnost dětí. Především je stále nutné dbát na dodržování bezpečné vzdálenosti. Zmínit lze také nutnost užívání výstražného trojúhelníku a reflexních vest. Zásady chování při dopravní nehodě s dětmi procvičíme při modelových situacích.
- **Při mimoškolních aktivitách:** Žáci si na dopravním hřišti zopakují dodržování zásad bezpečnosti v silničním provozu a vyzkouší si postup při dopravní nehodě. Lze využít spolupráci s dopravním oddělením Policie ČR, kdy členové skupiny vyšetřování dopravních nehod žákům předvedou postup při vyšetřování dopravní nehody a seznámí je s vybavením policejního vozu určeného k jejímu šetření.
- **Formou domácích úkolů:** Žáci si s rodiči procvičí postup při dopravní nehodě či poruše vozidla. Zásady bezpečného pohybu v provozu si žáci také mohou zopakovat na portále „Záchranný-kruh.cz.“.

Výuka postupu při úniku nebezpečných látek

- **Ve škole:** Žáci se formou diskuse a videoprezentace seznámí se situacemi a místy, kde může k úniku nebezpečných látek dojít, dozví se, jak takový únik vypadá a jak jej mohou poznat. Také se seznámí se základními postupy při úniku nebezpečných látek. Žáci si v modelových situacích vyzkouší postup při úniku nebezpečných látek. Nejdříve si vyzkouší opuštění třídy, případně školní budovy a následně si vyzkouší utěsnění oken a dveří ve třídě. Zejména při nácviku opuštění třídy a školní budovy je nezbytné klást důraz na nutnost ochrany dýchacích cest. Může být také provedena simulace úniku nebezpečné látky společně s ukázkou zásahu složek IZS. Hasiči mohou také žákům ukázat vlastní ochranné prostředky, které používají při zásahu u nebezpečných látek, a také prostředky určené k ochraně obyvatel.
- **Při mimoškolních aktivitách:** Při exkurzi na stanici HZS nebo SDH hasiči žákům předvedou ukázkou zásahu při úniku nebezpečných látek s využitím patřičných ochranných prostředků. Zároveň žáky poučí o tom, jak se mají v případě úniku nebezpečných látek zachovat.

- **Formou domácích úkolů:** Žáci si doma zopakují zásady chování při úniku nebezpečné látky na portálu „Záchranný-kruh.cz“. Potřebné dovednosti si pak mohou doma prakticky vyzkoušet.

Výuka postupu při evakuaci a varování obyvatelstva

- **Ve škole:** Žáci se formou diskuse a videoprezentace seznámí se situacemi, kdy může k varování obyvatelstva a k evakuaci dojít. Žákům představíme zvukové ukázky jednotlivých forem varování a vyrozumění obyvatelstva a význam těchto signálů žákům vysvětlíme. K ukázkám je vhodné využít sluchátka, neboť hlasitá reprodukce těchto signálů může vyvolat paniku v jiných učebnách, případně i v okolí školy. Žáci se prostřednictvím videa nebo během modelových ukázek seznámí s úkony při signálu „všeobecná výstraha“ a při výzvě k evakuaci. Žáky seznámíme se zásadami opuštění bytu a s obsahem evakuačního zavazadla. Žákům ukážeme modelové evakuační zavazadlo a zajistíme, aby si každou jeho součást mohli prohlédnout, a tím i lépe zapamatovat. V modelových situacích pak s žáky procvičujeme zásady opuštění bytu, sestavování evakuačního zavazadla a také jednotlivé formy varování a vyrozumění obyvatelstva. Žáky rovněž seznámíme s postupem při náhlé povodni, kdy již není možné opuštění domu.
- **Při mimoškolních aktivitách:** Při pohybu mimo školní budovu žáky seznámíme s tím, jak správně reagovat, pokud nás signál všeobecné výstrahy zastihne venku.
- **Formou domácích úkolů:** Žáci doma s rodiči vyzkouší spolupráci při sestavování evakuačního zavazadla. Pokusí se také ve svém okolí nalézt koncové prvky varování a vyrozumění obyvatelstva. Pokud zazní některý ze signálů těchto prvků varování a vyrozumění obyvatelstva, pokusí se pod dohledem rodičů správně vyhodnotit význam daného signálu a zvolit vhodnou reakci.

Ad 2) Žák ošetří drobná poranění.

Výuka je zde zaměřena především na úvod do první pomoci, aby žáci pochopili základní význam tohoto pojmu a seznámili se s ošetřením nejčastějších úrazů za pomoci běžně dostupných prostředků. K těmto úrazům patří odřeniny, pohmožděniny, vymknutý kotník, zlomeniny a masivní krvácení. Žáci si také vyzkouší resuscitaci a seznámí se s principy a zásadami oživování. Vzhledem k fyzickým možnostem žáků však není možné, aby ji v reálné situaci sami po delší dobu vykonávali. Proto při výuce zdůrazňujeme, že je nutné, aby si zajistili pomoc další, nejlépe dospělé osoby. Vyučování v oblasti poskytování první pomoci komplikují časté změny doporučovaných postupů. Tyto změny se týkají

nejčastěji postupu při resuscitaci, kdy se upravují poměry stlačování hrudníku vůči umělým vdechům. Nově se také ozývají hlasy, které navrhují úpravu frekvence masáže srdce. Doposud doporučovaná frekvence 100 stlačení za minutu je podle některých odborníků pro laickou veřejnost příliš náročná a vyčerpávající. Zatím však k oficiálnímu snížení doporučované frekvence pro masáž srdce nedošlo. Podle nejnovějších doporučení tedy platí, že základem při resuscitaci je provádění nepřímé masáže srdce s rychlostí stlačování 100krát za minutu. Pokud je k tomu člověk vyškolen a nic mu v tom nebrání, poskytuje také umělé dýchání. V takovém případě probíhá resuscitace v poměru 2 vdechy na 30 stlačení hrudníku při rychlosti 100 stlačení za minutu. Tyto informace však žákům v této věkové kategorii poskytujeme pouze jako doplnění základní ukázky. Základem je, aby si vyzkoušeli především samotnou masáž srdce. Nově se však změny týkají také ošetřování poranění pohybového aparátu. Cílem je snaha o maximální zjednodušení poskytování první pomoci. Již se nedoporučuje používání improvizovaného materiálu v podobě větví apod. U vážnějších poranění se upřednostňuje zavolání záchranné služby před improvizovaným ošetřením. To je možné pouze ve výjimečných případech, například při zhoršené dostupnosti záchranné služby. Méně závažné úrazy lze ošetřit bez nutnosti odborné pomoci. K ošetření odřeniny postačí opláchnutí vodou a mýdlem, případně zakrytí náplastí nebo obvazem. Žáci musí být upozorněni, že nesmí sami manipulovat s dezinfekcí. Tu smí používat pouze dospělá osoba, která je řádně seznámena se zásadami jejího použití. U pohmožděnin je nejdůležitější chlazení postiženého místa. Pokud k chlazení používáme led, je nutné jej na kůži přikládat přes kus látky, aby nebyl v přímém kontaktu s kůží. Pokud je pohmožděna horní končetina, můžeme ji v úlevové poloze zafixovat pomocí šátkového závěsu. Vymknutý kotník se ošetřuje zafixováním do osmičkového obvazu, který lze vytvořit z šátku, případně z pružného obinadla. V případě vymknutého kotníku i jeho pohmožděnin je vhodné navštívit lékaře a pro vyloučení závažnějšího stavu nechat poranění odborně vyšetřit. U zlomenin volíme postup dle situace. Při zlomení dolní končetiny voláme ihned ZZS. Pokud je zlomená horní končetina a postižený nemá žádné další závažné příznaky, lze po zafixování a zavěšení do šátkového závěsu dopravit zraněného automobilem do nejbližšího zdravotnického zařízení. Někteří odborníci však i v tomto případě upřednostňují zavolání ZZS. Pro ošetření masivního krvácení je nutné vytvoření tlakového obvazu. Žákům také představíme základní ochranné pomůcky a jejich význam a užití.

Výuka poskytování první pomoci se zaměřením na drobné úrazy a na resuscitaci

- **Ve škole:** Žáci se formou diskuse seznámí se základním významem pojmu první pomoc. Prostřednictvím výukových filmů nebo modelových ukázek se žáci seznámí se způsoby ošetřování drobných úrazů a se základy resuscitace. S žáky pak při praktické výuce nebo formou modelových situací procvičujeme ošetření drobných úrazů, zástavu masivního krvácení a provádění resuscitace. Získané vědomosti a dovednosti u žáků ověřujeme při praktické modelové situaci. Při výuce první pomoci lze spolupracovat se zdravotnickou záchrannou službou nebo s Českým červeným křížem. Tyto instituce nám mohou poskytnout odborné, personální i materiální zajištění. Výuku můžeme zpestřit ukázkou simulace reálného zásahu, kterou provedou členové ZZS nebo ČČK. Některé školy nad rámec běžné výuky nabízí také zájmové kroužky s tematikou první pomoci.
- **Při mimoškolních aktivitách:** Při exkurzi lze domluvit návštěvu ZZS, která žákům představí svoji činnost, techniku a vybavení a předvede ukázky poskytování první pomoci. Tuto exkurzi lze uskutečnit i u některých sborů dobrovolných hasičů, které mají specializaci na poskytování první pomoci.
- **Formou domácích úkolů:** Žáci budou doma procvičovat ošetřování drobných úrazů, zejména za použití šátků. Procvičí si také tvorbu tlakového obvazu.

Ad 3) Žák v případě potřeby zajistí lékařskou pomoc.

Zajištěním lékařské pomoci se rozumí přivolání zdravotnické záchranné služby. K tomu je nutné znát telefonní linku tísňového volání ZZS. Jedná se o číslo 155. V tomto bloku je vhodné žáky zároveň seznámit také s ostatními čísly tísňového volání, tedy 150, 158, 156 a 112. Součástí výuky v tomto bloku je rovněž podrobnější seznámení se složkami IZS, jejichž čísla se žáci učí. Žáci se tak seznámí s náplní práce jednotlivých složek, což vede k lepší představě toho, v jaké situaci kterou složku zvolit. Zároveň představíme i zvláštnosti linek 112 a 155. Číslo 155 slouží k zavolání zdravotnické záchranné služby. ZZS poskytuje přednemocniční neodkladnou péči v případech náhlého zhoršení zdravotního stavu nebo úrazu. Tato tísňová linka zároveň poskytuje speciální službu asistované první pomoci po telefonu. Vyškolený personál tísňové linky dokáže na dálku podávat přesné instrukce k poskytnutí první pomoci, a to i člověku, který nikdy neabsolvoval ani základní kurz první pomoci. Moderní technologie operačního střediska záchranné služby zároveň umožňuje, že současně s poskytováním služby asistované první

pomoci po telefonu operátor vysílá posádku záchranné služby. Nedochozí tak k žádným prodlevám.

Číslo 150 je linka Hasičského záchranného sboru. Hasiči jsou technickou složkou IZS. Odstraňují nebezpečné stavy a jevy, vyprošťují osoby z havarovaných vozidel, výšek, hloubek, zabezpečují místo mimořádné události, likvidují požáry, úniky nebezpečných látek a garantují bezpečnost všem ostatním složkám i postiženým v místě mimořádné události.

Tísňová linka Policie České republiky má číslo 158. Této služby se využívá, pokud došlo k porušení zákona. Policisté řeší například krádeže, loupeže, poškozování cizí věci nebo také dopravní nehody. Na linku policie se ohlašuje pohřešování osob, nález podezřelého předmětu a další skutečnosti, které ohrožují život, zdraví a majetek osob.

V některých obcích působí také městská nebo obecní policie. Její číslo je 156. Úkolem obecní policie je zajištění veřejného pořádku a dodržování zákonů a vyhlášek. Mnohdy zajišťuje také odchyťovou službu.

Linka 112 je celoevropské tísňové číslo, které v České republice spravuje Hasičský záchranný sbor. Lze ho využít při ohlašování hromadné mimořádné události, nebo pokud si volající nevybaví číslo jiné potřebné linky tísňového volání. Na tomto čísle je také poskytována služba lokalizace volajícího.

Pro lepší zapamatování čísel tísňového volání lze žákům koncová čísla jednotlivých linek spojit se známými předměty a objekty, které si lze snadno vybavit a které tyto číslice připomínají. Koncové číslo 5 u linky Záchranné služby připomíná invalidní vozík, nula v tísňové lince hasičů připomíná rybník, odkud mohou hasiči čerpat vodu, a osmička v čísle linky Policie ČR připomíná policejní pouta.

Dále je také důležité žáky seznámit se zásadami tísňového volání. V první řadě je nutné využívat tyto linky opravdu pouze v nouzových situacích a vyvarovat se úmyslného zneužívání linek. Na úvod hovoru je důležité se představit jménem a příjmením. Tím dáme operátorovi tísňové linky najevo, že se nejedná o zneužití linky. Následuje popis události, tedy co se stalo, kde se to stalo, počet osob a jaká pomoc bude třeba. Hovor ukončuje vždy operátor tísňové linky, který může během hovoru položit i další otázky s cílem co nejvíce upřesnit druh, místo a rozsah události a také s cílem zmapovat možné příjezdové trasy k místu mimořádné události.

Výuka zajištění pomoci ZZS a dalších složek IZS

- **Ve škole:** Žáky formou diskuse seznámíme s čísly tísňového volání. Zároveň je také seznámíme s náplní práce jednotlivých složek IZS. Žáci se formou videoprezentace nebo názorné ukázky seznámí se zásadami správné komunikace při tísňovém volání. Čísla jednotlivých složek a tísňová volání s žáky procvičujeme formou herních aktivit nebo modelových situací.
- **Při mimoškolních aktivitách:** Lze domluvit exkurzi na operační středisko HZS, kde se žáci seznámí s prostředím, vybavením a s prací operačních důstojníků HZS. Zároveň si zopakují zásady tísňového volání.
- **Formou domácích úkolů:** Žáci si doma vyzkouší znalost čísel jednotlivých složek, zásady tísňového volání i vlastní tísňový hovor v modelové situaci.

3.3 Výuka ochrany člověka za mimořádných událostí na druhém stupni základní školy.

Žáci na druhém stupni základní školy přechází ze stádia konkrétních operací do stádia formálních operací. Zásadní změnou je schopnost abstraktního myšlení. Výuka musí i nadále obsahovat praktické a názorné prvky, nicméně nově lze využít i samostatné práce žáků. Zlepšila se také schopnost koncentrace, paměť i fyzické schopnosti.

Podle Rámcového vzdělávacího programu je výuka ochrany člověka za mimořádných událostí na druhém stupni základní školy začleněna do devátých tříd. Zde se očekává, že **žák na konci deváté třídy základní školy, tedy na konci základního vzdělání, projevuje odpovědné chování v situacích ohrožení zdraví, osobního bezpečí, při mimořádných událostech a v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc.** Pro výuku ochrany člověka za mimořádných událostí na druhém stupni základní školy tedy vyplývají dva základní výukové cíle:

1) Žák projevuje odpovědné chování v situacích ohrožení zdraví, osobního bezpečí, při mimořádných událostech.

- Žák se seznámí se způsoby odpovědného chování při mimořádných událostech.
- Žák se naučí způsoby odpovědného chování při mimořádných událostech.
- Žák zná způsoby odpovědného chování při mimořádných událostech.
- Žák si vyzkouší způsoby odpovědného chování při mimořádných událostech.

- Žák předvede způsoby odpovědného chování při simulaci mimořádné události.

2) Žák v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc.

- Žák se seznámí se způsoby poskytnutí první pomoci.

- Žák se naučí způsoby poskytnutí první pomoci.

- Žák zná způsoby poskytnutí první pomoci.

- Žák si v modelové situaci vyzkouší poskytnutí první pomoci.

- Žák v modelové situaci předvede poskytnutí první pomoci.

Ad 1) Žák projevuje odpovědné chování v situacích ohrožení zdraví, osobního bezpečí, při mimořádných událostech.

Na konci základního vzdělání se již od žáků očekává, že kromě záchrany sebe sama dokážou také pomoci při záchraně druhých nebo při počátečním omezení následků některých mimořádných událostí. Při výuce vycházíme z dosud probraného učiva na prvním stupni základní školy. Toto učivo v úvodu zopakujeme a dále na něj navazujeme. Novou, významnou složkou učiva na druhém stupni bude mimo jiné prevence. Žáci by tedy měli znát nejen správné reakce při jednotlivých mimořádných událostech, ale měli by také dokázat samostatně některým z těchto událostí předcházet. Nejprve s žáky zopakujeme pojmy mimořádné události a integrovaný záchranný systém. Následně se zaměříme na výuku prevence a postupu při jednotlivých mimořádných událostech. Žáci již dokážou rozeznat znaky požáru a ví, jak se v případě požáru zachovat při záchraně sebe sama. Na konci základního vzdělávání jsou již také schopni přímé či nepřímé pomoci při likvidaci požáru. Drobný počínající požár mohou sami zlikvidovat. Při větším požáru mohou například přinést hasicí přístroj či pomoci s jeho vyhledáním. U dalších mimořádných událostí je základní postup stejný jako pro žáky prvního stupně. S tím, že u dopravní nehody již může žák druhého stupně, pokud to schopnosti a bezpečnostní situace na místě nehody dovolí, také poskytnout první pomoc. Samozřejmostí je také schopnost zajistit odbornou pomoc zavoláním na konkrétní linku tísňového volání.

Výuka postupu při požáru

- **Ve škole:** S žáky formou diskuse zopakujeme základní charakteristiky požáru a hoření jako takového a také zásady chování při požáru. Žáky následně seznámíme se základními prostředky likvidace požáru a se zásadami jejich použití. Jedná se především o domovní hydranty a o přenosné hasicí přístroje. Žáky formou

videoprezentace seznámíme se zásadami likvidace požáru včetně požáru kuchyňských tuků.

- **Při mimoškolních aktivitách:** S žáky navštívíme stanici HZS nebo SDH. Hasiči žákům předvedou likvidaci různých druhů požárů s pomocí příslušných hasicích přístrojů a prostředků. Žáci si pod dohledem hasičů vyzkouší uhašení některých druhů požárů za použití příslušných hasicích přístrojů a prostředků. Žáci si také mohou vyzkoušet simulaci pohybu v zakouřeném prostoru.
- **Formou domácích úkolů:** Žáci v místě svého bydliště zmapují možnosti hašení případného požáru. Pokusí se nalézt přenosné hasicí přístroje a domovní hydranty. U přenosných hasicích přístrojů zjistí jejich druh a možnosti použití. Zmapují také možné únikové cesty, které je možné v případě požáru použít. Výuku lze také doplnit o tematicky zaměřené referáty, které si žáci připraví.

Výuka postupu při dopravní nehodě

- **Ve škole:** S žáky formou diskuse a videoprezentace zopakujeme zásady chování na pozemní komunikaci při dopravní nehodě.
- **Při mimoškolních aktivitách:** Žáci si na dopravním hřišti vyzkouší správný postup na místě dopravní nehody.
- **Formou domácích úkolů:** Některý z žáků zpracuje referát na téma postup na místě dopravní nehody.

Výuka postupu při úniku nebezpečných látek

- **Ve škole:** S žáky formou diskuse zopakujeme zásady chování při úniku nebezpečných látek.
- **Při mimoškolních aktivitách:** S žáky navštívíme při exkurzi prostory, které jsou nositeli potenciálního rizika úniku nebezpečných látek, například továrny, rafinerské společnosti a podobně. Zde se žáci seznámí s tím, jaké látky daný podnik zpracovává, jaké látky mohou případně uniknout, jak tento únik ohrozí okolí a jak se při něm chránit.
- **Formou domácích úkolů:** Žák si připraví referát na téma ochrany při úniku nebezpečných látek.

Výuka postupu při evakuaci a varování obyvatelstva

- **Ve škole:** Žáci při poslechu správně určí jednotlivé signály koncových prvků varování a vyrozumění obyvatelstva. S žáky formou diskuse zopakujeme správné formy chování při jednotlivých signálech koncových prvků vyrozumění a varování obyvatelstva. Žáci si také procvičí sestavení evakuačního zavazadla, které jsou schopni v následné zkušební modelové situaci zcela samostatně sestavit. Dále také zopakujeme zásady opuštění domu a ukrytí v případě bleskové povodně.
- **Při mimoškolních aktivitách:** Zopakujeme s žáky zásady adekvátní reakce při zaznění signálu všeobecné výstrahy během venkovní aktivity.
- **Formou domácích úkolů:** Žáci si připraví referáty o postupu při evakuaci, opuštění domu, bleskových povodních apod.

Výuka zajištění odborné pomoci

- **Ve škole:** Žáci si v modelových situacích zopakují zásady tísňového volání.
- **Při mimoškolních aktivitách:** S žáky zopakujeme zásady orientace v terénu při zajišťování odborné pomoci.
- **Formou domácích úkolů:** Žáci si připraví referáty na téma zásady správného tísňového volání a problematika zneužívání tísňových složek a linek tísňového volání.

Ad 2) Žák v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc.

Na konci deváté třídy základní školy se předpokládá, že žák je schopen poskytnout komplexní první pomoc včetně samostatné resuscitace. Doporučené postupy pro poskytování laické první pomoci se však poměrně často mění, což výuku značně komplikuje.

Výuka poskytování první pomoci

- **Ve škole:** Žáci se formou diskuse a videoprezentace seznámí se základními bezpečnostními zásadami poskytování první pomoci a technické pomoci. V praktickém nácviku si žáci vyzkouší základní vyšetření, obvazové a transportní techniky, postup při bezvědomí a zástavě základních životních funkcí včetně použití AED¹⁸ a život zachraňující úkony. Seznámí se také s postupem při neúrazových urgentních stavech a dalších situacích náhlého zhoršení zdravotního stavu. Členové ČČK nebo ZZS žákům předvedou své vybavení a provedou ukázkou zásahu.

¹⁸ Automatický externí defibrilátor

- **Při mimoškolních aktivitách:** S žáky navštívíme stanoviště ZZS, ČČK nebo SDH. Členové těchto složek představí svoji činnost, ukážou své vybavení, výstroj a předvedou poskytování první pomoci nebo ukázkou tvorby umělých poranění.
- **Formou domácích úkolů:** Žáci si doma procvičí obvazové techniky a zopakují si zásady poskytování první pomoci.

3.4 Výuka ochrany člověka za mimořádných událostí v rámci středního stupně vzdělávání

Student středního stupně vzdělávání má již plně rozvinuty kognitivní schopnosti. Dochází k dalšímu rozvoji paměti, koncentrace i fyzických schopností.

Výuka ochrany člověka za mimořádných událostí se na středním stupni vzdělávání mírně odlišuje podle typu a zaměření školy a podle vzdělávacího oboru. Základní soubor předpokládaných znalostí a dovedností je však pro všechny školy stejný. **Absolvent středního stupně vzdělání se chová informovaně a zodpovědně v krizových situacích a v situacích ohrožujících život a zdraví. V případě potřeby dokáže poskytnout ostatním adekvátní pomoc.**

1) Absolvent se chová informovaně a zodpovědně v krizových situacích a v situacích ohrožujících život a zdraví.

- Student se seznámí se způsoby odpovědného chování při mimořádných událostech.
- Student se naučí způsoby odpovědného chování při mimořádných událostech.
- Student zná způsoby odpovědného chování při mimořádných událostech.
- Student si vyzkouší způsoby odpovědného chování při mimořádných událostech.
- Student předvede způsoby odpovědného chování při simulaci mimořádné události.

2) Student v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc.

- Student se seznámí se způsoby poskytnutí první pomoci.
- Student se naučí způsoby poskytnutí první pomoci.
- Student zná způsoby poskytnutí první pomoci.
- Student si v modelové situaci vyzkouší poskytnutí první pomoci.
- Student v modelové situaci předvede poskytnutí první pomoci.

Ad 1) Absolvent se chová informovaně a zodpovědně v krizových situacích a v situacích ohrožujících život a zdraví.

Výuka na středním stupni vzdělávání vychází z obsahu výuky pro druhý stupeň základní školy. Jedná se ve většině případů o opakování dosud probraného učiva, čímž dojde k upevnění vědomostí a dovedností a také k ustálení hodnot a postojů studentů. Absolvent středního stupně vzdělání je také již schopen používat přenosné hasicí přístroje nebo poskytnout první pomoc na místě dopravní nehody.

Ad 2) Student v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc.

Výuka poskytování první pomoci na středním stupni vzdělávání zcela vychází z výuky poskytování první pomoci na druhém stupni základní školy.

4 Průzkum znalostí vybrané skupiny populace z oblasti základních pravidel chování při mimořádných událostech

V této praktické části práce budeme zjišťovat úroveň znalostí žáků vybraných základních škol. Na základě výsledků tohoto průzkumu stanovíme vhodná doporučení pro zkvalitnění výuky ochrany člověka za mimořádných událostí na základních školách.

Výzkumný problém

Zkoumaným problémem bude v této práci úroveň znalostí žáků základních škol z oblastí základních pravidel chování při mimořádných událostech.

Výzkumné otázky

Základní otázky, na něž budeme v tomto výzkumu hledat odpověď, jsou:

Výzkumná otázka č. 1 „Jaká je úroveň znalostí vybraného vzorku žáků z oblasti základních pravidel chování při mimořádných událostech?“

Výzkumná otázka č. 2 „Ve kterých oblastech základních pravidel chování při mimořádných událostech mají žáci z vybraných škol největší nedostatky?“

Výzkumná otázka č. 3 „Jaké vlastní zkušenosti mají žáci 9. tříd vybraných základních škol s poskytováním první pomoci nebo s řešením některé mimořádné události?“

Výzkumná otázka č. 4 „Jak vybrané školy využívají výukové filmy a materiály vydané Hasičským záchranným sborem České republiky?“

Výzkumná otázka č. 5 „Jak spolupracují vybrané školy při výuce ochrany člověka za mimořádných událostí se složkami IZS?“

Výzkumná otázka č. 6 „Jaký prostor věnují vybrané školy praktické výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí?“

4.1 Definice výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek tvoří 124 žáků devátých tříd ve věku od 14 do 16 let z pěti základních škol v Plzni a Blovicích: Bolevecké základní školy, náměstí Odboje 18, 11.

základní školy, Baarova 31, 1. základní školy, Západní 18, 7. základní školy, Brněnská 36 a Základní školy Blovice, Družstevní 650. Ve výzkumném vzorku je 69 chlapců a 55 dívek.

Počet respondentů podle škol					
	1. ZŠ	7. ZŠ	11. ZŠ	Bolevecká ZŠ	ZŠ Blovice
Chlapci	9	17	14	12	17
Dívky	11	16	12	4	12

4.2 Popis použitých metod

Dotazník

Průzkum dotazníkovým šetřením slouží k získání kvantitativních dat. V dotazníku lze respondentům položit otevřené, uzavřené nebo polozavřené otázky. Otázky také mohou být přímé nebo nepřímé. Odpovědi mohou být volné, alternativní nebo selektivní. Odpovědi také mohou být jednotlivé nebo vícenásobné. Dotazník může být buď standardizovaný, nebo nestandardizovaný.

Rozhovor

Kvalitativní metoda získávání dat. Rozhovor dělíme na formální a neformální, strukturovaný a volný, standardizovaný a nestandardizovaný. K dalším typům rozhovoru patří narativní rozhovor a fenomenologický. Rozhovor také dělíme podle počtu osob, které se ho účastní. Pokud jsou dva účastníci, hovoříme o bilaterálním rozhovoru, pokud se jedná o více účastníků, jde o skupinovou diskusi.

4.3 Výzkum

Konstrukce dotazníku

Nestandardizovaný dotazník tvoří celkem 17 otázek. Čtrnáct otázek je zaměřeno na průzkum znalostí vybraného výzkumného vzorku z oblasti základních pravidel chování při mimořádných událostech. Zbylé otázky zjišťují doplňující informace. Jedna otázka je otevřená, zbylé otázky jsou uzavřené. Okruh otázek byl zvolen tak, aby odpovídal požadavkům, které jsou podle doporučení odborníků ze složek integrovaného záchranného

systému ČR a vzdělávacích programů v oblasti zvládnání mimořádných událostí kladeny na žáky 9. tříd základních škol. Vědomostní blok tvoří jedna otevřená a 13 uzavřených otázek. U těchto uzavřených otázek je na výběr ze čtyř odpovědí s možností označit jednu vybranou odpověď. U každé z těchto třinácti otázek existuje právě jedna odpověď, kterou lze z vědomostního hlediska v návaznosti na položenou otázku považovat za správnou. Dále jsou součástí dotazníku také tři doplňující otázky nevědomostního charakteru. U těchto otázek je nabízeno od čtyř do sedmi odpovědí s možností označit více odpovědí najednou.

Popis postupu

V době od 18. 2. do 8. 3. 2013 proběhl na vybraných školách dotazníkový průzkum. V každé ze základních škol byla náhodně vybrána jedna třída devátého ročníku. Žákům těchto tříd byly rozdány dotazníky a podány instrukce k jejich vyplnění. Následně byly formou rozhovoru s učiteli či vedením školy zjišťovány další doplňující informace, zejména zaměřené na spolupráci dané školy se složkami integrovaného záchranného systému ČR. Výsledky výzkumu byly následně zpracovány v programu MS Excel a publikovány formou tabulek a grafů.

4.3.1 Výsledky výzkumu

Vyhodnocení vědomostních otázek

Na základě vyhodnocení získaných odpovědí bylo každému respondentovi přiděleno bodové ohodnocení, které bylo rovno míře procentuální úspěšnosti v označení vhodné odpovědi. Míry úspěšnosti a četnosti jednotlivých odpovědí byly zpracovány do tabulek a grafů.

Otázka č. 1

Který ze signálů varovných sirén upozorňuje obyvatelstvo na hrozící nebezpečí?

- A) kolísavý tón o délce 140 vteřin B) přerušovaný tón o délce 1 minuty
C) nepřerušovaný tón o délce 140 vteřin D) každý ze signálů oznamuje určité nebezpečí

Praktická část

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
A	54	43,5
B	18	14,5
C	26	21
D	26	21

Padesát čtyři žáků zvolilo možnost A, osmnáct žáků zvolilo možnost B, dvacet šest žáků označilo možnost C a stejný počet žáků si vybralo možnost D.

Pouze 54 žáků, tedy přibližně 43 % respondentů, správně označilo možnost A. *V České republice existuje jediný varovný signál koncových prvků vyrozumění a varování obyvatelstva. Je to signál všeobecná výstraha. Tento signál je vyhlášen kolísavým tónem po dobu 140 vteřin. Přerušovaný tón o délce jedné minuty slouží pouze ke svolávání jednotek požární ochrany. Nepřerušovaný tón o délce 140 vteřin slouží akustické zkoušce koncových prvků vyrozumění a varování obyvatelstva. Tento signál je na území České republiky zpravidla vyhlášován vždy každou první středu v daném měsíci.* Podle odpovědí tedy 14 respondentů každou první středu v měsíci reaguje na špatný signál. Možnost D je v současné době neplatná, neboť jediným signálem, který oznamuje nebezpečí, je všeobecná výstraha.

Otázka č. 2

Pokud z varovné sirény zazní signál všeobecné výstrahy, musíme se okamžitě přesunout:

- A) domů
B) do nejbližší budovy
C) do krytu civilní ochrany
D) do nejbližší hasičské stanice

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
A	20	16,1
B	46	37,1
C	54	43,5
D	4	3,23

Možnost A označilo 16,1 % respondentů, možnost B označilo více jak 37 % respondentů, možnost C označilo 43,5 % respondentů a možnost D označilo více jak 3 % respondentů.

Praktická část

Pokud je vyhlášen signál všeobecné výstrahy, tedy kolísavý tón o délce 140 vteřin, je nutné se schovat v nejbližší budově. Je velká pravděpodobnost, že v okamžiku vyhlášení všeobecné výstrahy budeme od svého domova velmi daleko a přesun domů tak může trvat velmi dlouhou dobu. Pokud by byla všeobecná výstraha vyhlášena z důvodu výskytu nebezpečné látky v ovzduší, můžeme být značnou dobu vystaveni působení nebezpečné látky a tím ohrozit své zdraví a svůj život. O přesunu do nejbližší hasičské stanice platí to samé jako o přesunu domů. Opět je velmi malá pravděpodobnost, že se v okamžiku vyhlášení signálu všeobecné výstrahy budeme nacházet v bezprostřední blízkosti budovy hasičské stanice. Pokud by tomu tak skutečně bylo, pak je možné požádat o ukrytí i zde, ale cílený přesun do hasičské stanice z jakéhokoliv jiného místa je v této situaci kontraproduktivní. Přesun do bezpečnostních krytů také není vhodnou volbou. Ve většině případů jsou tyto bývalé kryty buď uzavřené, nebo plní jinou funkci, jako například sklady, muzea apod. Navíc už veřejnosti ani není známé přesné umístění těchto úkrytů. Při vyhlášení varovného signálu by 62,9 % respondentů zvolilo nevhodný úkryt.

Z odpovědí na otázky 1 a 2 bylo zjištěno, že z celkového počtu 124 respondentů by pouze 19 respondentů dokázalo na základě správně vyhodnoceného varovného tónu najít vhodné ukrytí. Třicet pět respondentů by dokázalo správně rozeznat varovný signál, ale ukrylo by se na nevhodném místě. Dvacet sedm respondentů zná vhodné místo k ukrytí, ale tito respondenti nedokážou rozeznat varovný signál. Zbylých 43 respondentů nezná ani varovný signál, ani vhodné místo k ukrytí. Ze 124 respondentů tedy dokáže při varování obyvatelstva adekvátně vyhodnotit situaci a zároveň zvolit vhodné ukrytí pouze 19,3 % dotázaných.

Průměrná úspěšnost žáků, kteří vhodně odpověděli u otázek č. 1 a 2.

Počet	19	Devatenáct žáků, kteří označili správné možnosti v otázkách 1 a 2, dosáhlo celkové průměrné úspěšnosti 54,6 %, jsou tedy v oblasti průměrné, až mírně nadprůměrné úspěšnosti. Nejvyšší dosaženou hodnotou úspěšnosti této skupiny žáků je 69,2 %. Zároveň se tato hodnota v této skupině žáků vyskytovala nejčastěji, celkem jí dosáhlo 5 žáků. Naopak nejnižší hodnotou úspěšnosti je 30,8 %. V této skupině jí dosáhl jediný žák.
průměr	54,64737	
modus	69,2	
median	53,8	
horní kv.	65,35	
dolní kv.	46,2	
Max.	69,2	
Min.	30,8	
sm.odch.	11,64892	

Otázka č. 3**Která z těchto věcí nepatří do evakuačního zavazadla?**

- A) doklady a důležité smlouvy
 B) osobní hygienické pomůcky a léky
 C) drobné hračky a hry pro malé děti
 D) rychlovarná konvice

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
A	2	1,61
B	0	0
C	61	49,2
D	61	49,2

V této otázce respondenti označovali v naprosté většině případů pouze možnosti C a D. Odpověď C označilo přibližně 49 % respondentů, odpověď D označilo také přibližně 49 % respondentů. Dva respondenti označili možnost A.

Respondenti z vybraného vzorku žáků by ve většině případů do evakuačního zavazadla správně zařadili doklady, důležité smlouvy, osobní hygienické pomůcky a léky. Hasiči také doporučují vzít dětem některé drobné hračky nebo společenské hry. Naopak rychlovarná konvice podle dosavadních doporučení do evakuačního zavazadla nepatří. Necelých 50 % respondentů by tedy dokázalo z těchto možností vybrat vhodný obsah evakuačního zavazadla. Z celkového počtu 19 respondentů, kteří adekvátně reagují na vyhlášení varování obyvatelstva, by dokázalo vhodně sestavit evakuační zavazadlo 9 žáků.

Průměrná úspěšnost žáků, kteří vhodně odpověděli na otázky č. 1, 2 a 3.

počet	9	Devět žáků, kteří vhodně odpověděli na otázky 1, 2 a 3, má průměrnou úspěšnost necelých 60 %, dosáhlo tedy větší průměrné úspěšnosti než žáci, kteří vhodně odpověděli pouze na otázky 1 a 2. Dosáhli stejného maxima, ale nejčastější hodnota je zde nižší, stejně tak jako nejnižší průměrná hodnota dosažené úspěšnosti. Výkon této skupiny je tedy lepší a vyrovnanější.
průměr	59,8	
modus	61,5	
median	61,5	
horní kv.	69,2	
dolní kv.	53,8	
Max.	69,2	
Min.	38,5	
sm.odch.	9,42479	

Otázka č. 4

Jaké zásady musíme dodržet, pokud se ocitneme uvnitř hořící budovy?

- A) rozsvítit světla, otevřít všechna okna
- B) nedržet se při zemi a co nejrychleji utéct
- C) odpojit plyn, elektřinu a schovat se do skříně
- D) pohybovat se při zemi, chránit si dýchací cesty

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
A	6	4,84
B	25	20,2
C	3	2,42
D	90	72,6

V této situaci by se většina žáků pohybovala při zemi a chránila by si dýchací cesty. Šest žáků by rozsvítilo světla a otevřelo okna, dvacet pět žáků by se nedrželo při zemi a co nejrychleji by uteklo, tři žáci by se po odpojení plynu a elektřiny schovali do skříně.

Pokud se kdokoliv ocitne v budově, kde vypukl požár, případně je cítit silný zápach kouře, hasiči doporučují nerozsvěcovat světla, pokud by zároveň unikal plyn, mohlo by rozsvícení světel iniciovat výbuch. Důležité je držet se při zemi. V případě požáru stoupá toxický kouř vzhůru, u země tedy bývá nejmenší koncentrace škodlivých zplodin hoření a také zde bývá v případě zakouření lepší viditelnost. V žádném případě se nedoporučuje rychlý, panický útěk, může dojít k velmi rychlému nadýchání se zplodin hoření a k následné otravě. Doporučuje se chránit si dýchací cesty nejlépe navlhčenou textilií. Hasiči v žádném případě nedoporučují se v takovéto situaci schovávat do skříně nebo například pod postel.

Necelých osmdesát procent vybraných žáků by v této situaci zvolilo adekvátní postup, naopak přibližně dvacet sedm procent by se v této situaci zachovalo neadekvátně.

Otázka č. 5

Jak správně uhasit požár kuchyňského oleje, který se při vaření vznítí na pánvi?

- A) přikrýt poklicí nebo kusem látky
- B) položit do dřezu a pustit studenou vodu
- C) uhasit pomocí vodního hasicího přístroje
- D) uhasit pomocí domovního hasebního hydrantu

Praktická část

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
A	63	50,8
B	42	33,9
C	10	8,06
D	9	7,26

Polovina respondentů by pánev přikryla poklicí nebo kusem látky, necelých 34 % respondentů by pánev položilo do dřezu a pustilo by studenou vodu, deset respondentů si myslí, že správné je uhasit hořící olej na pánvi pomocí vodního hasicího přístroje a devět respondentů je toho názoru, že nejvhodnější postup v této situaci je použití domovního hasebního hydrantu.

V této situaci platí hlavní zásada, že hořící olej nesmí přijít do styku s vodou. Jakýkoliv pokus o uhašení hořícího oleje vodou vede k prudké akceleraci procesu hoření. Osoba, která v této situaci zvolí uhašení vodou, se dostává do přímého ohrožení života a zdraví. Hasiči doporučují hořící olej na pánvi přikrýt poklicí nebo kusem ideálně navlhčené látky. Tento správný postup by volila polovina respondentů.

Otázka č. 6

Kterým z hasicích přístrojů lze hasit požár zařízení připojených k elektrickému proudu?

- A) vodním B) pěnovým C) sněhovým D) žádným

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
A	4	3,23
B	87	70,2
C	18	14,5
D	15	12,1

Při hašení zařízení připojených k elektrickému proudu by vodní hasicí přístroj použili 4 respondenti, pěnový 87 respondentů, sněhový 18 respondentů a patnáct respondentů si myslí, že tato zařízení nelze hasit žádným z těchto hasicích přístrojů.

Pokud k hašení požáru zařízení, které je připojeno k elektrickému proudu, použijeme jakýkoliv hasební prostředek, který je na bázi vody, hrozí nám úraz elektrickým proudem.

Praktická část

Hasicí přístroje vodní a pěnové jsou na bázi vody, a proto nesmějí být použity při tomto typu požáru. Sněhový hasicí přístroj není naplněn sněhem, jak by se mohlo zdát. Jeho hlavní hasební náplní je CO₂. Sněhový se nazývá proto, že při použití vznikne na povrchu hašeného předmětu bílá pěnovitá látka, která připomíná sněh. Tato látka zároveň stejně jako sněh z povrchu předmětu postupně mizí.

Pouze 14,5 % respondentů by v této situaci zvolilo vhodný typ hasicího přístroje, naopak více jak 70 % respondentů by svým rozhodnutím o použití vodního a pěnového hasicího přístroje vážně ohrozilo svůj život a zdraví.

Otázka č. 7

Který z těchto úkrytů je vhodné zvolit při bleskové povodni?

- A) sklep
B) koupelnu, pokud je v přízemí budovy
C) osobní automobil v garáži
D) místnost v nejvyšším patře budovy

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
A	7	5,65
B	1	0,81
C	3	2,42
D	113	91,1

Více než 90 % respondentů zvolilo úkryt v nejvyšším patře budovy, sedm respondentů zvolilo ukrytí ve sklepech, tři respondenti by se ukryli do osobního automobilu v garáži a jeden respondent zvolil ukrytí v koupelně, která je v přízemí budovy.

Při bleskové povodni je vhodné zvolit ukrytí ve vyšším patře budovy, případně i na její střeše. Sklep, garáž a přízemí budovy jsou při bleskové povodni prakticky vždy zatopeny, a jsou proto v takové situaci k ukrytí nevhodné. V tomto případě by adekvátní ukrytí zvolilo 90 % respondentů.

Otázka č. 8

Pokud poskytujeme první pomoc osobě v bezvědomí, srdeční pulz zjišťujeme:

- A) na krční tepně
B) na zápěstí
C) na břišní aortě
D) v této situaci srdeční pulz nezjišťujeme

Praktická část

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
A	97	78,2
B	25	20,2
C	1	0,81
D	1	0,81

Odpověď A zvolilo 97 respondentů, odpověď B 25 respondentů a odpovědi C a D označil jeden respondent.

Respondenti nejčastěji volili zjišťování tepu na krční tepně. *Podle nových doporučení pro poskytování první pomoci se však v případě bezvědomí u pacienta tep nezjišťuje. Zachránce si může ve stresové situaci splést pulz pacienta s pulzem vlastním v konečcích prstů, případně nebude vůbec schopen správně nalézt místo pro vyšetření tepu na krční tepně, čímž může dojít ke zbytečnému nerozpoznání zástavy životních funkcí. V laické první pomoci se v této situaci hodnotí pouze základní stav vědomí a dýchání.* Jediný respondent tedy zvolil správný postup.

Otázka č. 9

Resuscitaci novorozence zahajujeme:

- A) pěti vdechy
B) 5 krát stlačením hrudníku
C) 30 krát stlačením hrudníku
D) třiceti vdechy

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
A	29	23,4
B	63	50,8
C	25	20,2
D	7	5,65

Možnost A označilo 23,4 % respondentů, odpověď B označilo 50,8 % respondentů, odpověď C označilo 20,2 % respondentů a odpověď D zvolilo 5,65 % respondentů.

Pokud je v rámci laické první pomoci prováděna resuscitace u novorozence, je doporučeno zahajovat ji úvodními pěti vdechy, stejný postup je obecně doporučován při resuscitaci osob přibližně do 15ti let věku. U těchto osob je předpoklad, že příčinou zástavy životních funkcí je primárně problém v oblasti dýchacích cest, zejména v důsledku dušení cizím předmětem apod. Těmito úvodními pěti vdechy můžeme předmět, který způsobil obstrukci

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
A	43	34,7
B	23	18,5
C	29	23,4
D	29	23,4

Přibližně 35 % respondentů považuje za nejvhodnější nechat krev volně vytékat při mírném předklonu, 18,5 % respondentů si myslí, že nejvhodnější je okamžitě zaklonit hlavu a nos neucpávat, 23,4 % respondentů by předklonilo hlavu a ucpalo nos a stejný počet respondentů by naopak zaklonil hlavu a ucpal nos.

Pokud poskytujeme laickou první pomoc osobě, která krvácí z nosu, je nutné nechat krev volně vytékat při mírném předklonu hlavy. Zásadně se nedoporučuje zaklánět hlavu a ucpávat nos. Hrozí aspirace¹⁹ krve, případně zvratků.

V této situaci by zvolilo adekvátní postup necelých 35 % respondentů.

Vyhodnocení doplňujících otázek

Otázka č. 14

Dostal/a jsi se někdy do situace, kdy jsi musela/a poskytovat první pomoc nebo pomáhat při jiné mimořádné události? Pokud ano, jakou činnost jsi vykonával/a?

A) resuscitaci B) volání na tísňovou linku C) obvazování a jiné úkony první pomoci
D) hašení požáru E) jinou činnost mimo uvedené možnosti F) v této situaci jsem nikdy nebyl/a

Celkem 36 respondentů uvedlo, že má zkušenosti s poskytováním pomoci při reálné mimořádné události. Dva respondenti prováděli resuscitaci, osm jich volalo na tísňovou linku, tři respondenti prováděli obvazování a jiné úkony první pomoci, požár hasili dva respondenti a jinou činnost provádělo šest respondentů. Dalších 15 respondentů uvedlo, že při mimořádných událostech již prováděli více jak jednu činnost. Nejčastěji se jednalo o kombinace volání na tísňovou linku a úkony první pomoci, volání na tísňovou linku a hašení požáru, první pomoc a jiné činnosti. Zbýlých 88 respondentů uvedlo, že nemá zkušenosti s pomocí při reálné mimořádné události. Necelých 30 % respondentů tedy má zkušenosti s pomocí při reálné mimořádné události.

¹⁹ Vdechnutí

Průměrná úspěšnost žáků, kteří již mají zkušenosti s pomocí při reálné mimořádné události

počet	36
průměr	44,44167
modus	53,8
median	46,2
horní kv.	53,8
dolní kv.	38,5
max	69,2
min	7,7
sm.odch	13,1914

Celkem 36 žáků, kteří uvedli, že mají již zkušenost s řešením reálné mimořádné události, dosáhlo průměrné úspěšnosti 44,4 %, tedy mírně podprůměrné. V této skupině žáci nejčastěji dosahovali úspěšnosti 53,8 %. Vyskytla se zde ale také absolutně nejnižší dosažená hodnota, a to na úrovni 7,7 %, která je rovna jedné vhodné odpovědi z celého spektra otázek. Tuto hodnotu dosáhl v této skupině jeden žák. Výkon skupiny žáků, která již má zkušenosti s řešením reálné mimořádné události, je tedy podprůměrný a poměrně nevyrovnaný.

Otázka č. 15

Jak často sledujete ve škole výukové filmy o postupu při požáru, úniku nebezpečných látek a o první pomoci?

A) alespoň jednou ročně B) 2krát za rok C) více než 3krát za rok D) nesledujeme vůbec

Možnost A označilo 57 respondentů, možnost B 11 respondentů, možnost C 6 respondentů a možnost D 50 respondentů.

Z odpovědí zjištěných v jednotlivých školách vyplývá, že každá škola umožňuje žákům sledovat výukové filmy minimálně jednou ročně.

Otázka č. 16

Které z těchto dovedností si v rámci výuky zkoušíte prakticky?

A) resuscitaci B) obvazování C) evakuaci D) postup v zakouřeném prostoru
E) sestavení evakuačního zavazadla F) volání na tísňovou linku G) nemáme praktickou výuku

Odpověď A označilo 9 respondentů, odpověď B 21 respondentů, odpověď C označilo 35 respondentů, odpovědi D, E, F nebyly samostatně označeny žádným respondentem a odpověď F označilo 33 respondentů. Dalších 26 respondentů ve svých

Praktická část

odpovědích označilo více možností. Nejčastěji se jednalo o obvazování a evakuaci, resuscitaci a obvazování a obvazování a sestavení evakuačního zavazadla.

Otázka č. 17

Na které telefonní číslo zavoláš pokud:

najdeš osobu se zlomenou nohou _____ uvidíš hořet byt v panelovém domě _____

právě někdo vykrádá auto _____ budeš v ČR potřebovat pomoc Horské služby _____

V první situaci uvedlo číslo Zdravotnické záchranné služby 92,7 % respondentů, ve druhé situaci uvedlo číslo Hasičského záchranného sboru 87,9 % respondentů, ve třetí situaci uvedlo číslo Policie ČR 91,1 % respondentů. Telefonní číslo na Horskou službu nedokázal správně uvést žádný z respondentů. Zbylá procenta respondentů uváděla v jednotlivých situacích nejčastěji čísla 112 a 156.

Většina respondentů prokázala v odpovědích dobrou znalost základních čísel tísňového volání. Nové číslo na Horskou službu, 1210, však žáci neznají, nicméně toto číslo bylo zveřejněno teprve nedávno. I proto tato otázka nebyla zařazena do hodnocení celkové úspěšnosti respondentů.

Průměrná úspěšnost žáků podle škol a pohlaví.

1) Chlapci

	1. ZŠ	7. ZŠ	11. ZŠ	Bolevecká ZŠ	ZŠ Blovice
počet	9	17	14	12	17
průměr	41,02222	48,84706	36,29286	47,44167	38,46471
modus	53,8	53,8	46,2	46,2	30,8
median	46,2	53,8	38,5	46,2	38,5
horní kv.	53,8	53,8	46,2	55,725	46,2
dolní kv.	38,5	38,5	30,8	38,5	30,8
max	53,8	69,2	53,8	69,2	61,5
min	15,4	23	15,4	23	23
sm.odch	13,07013	13,43232	11,04352	13,61779	11,50836

Chlapci na 1. základní škole dosáhli průměrné úspěšnosti 41 %. Jejich výsledek je tak podprůměrný při současně poměrně velké míře nevyrovnanosti. Na 7. základní škole v Plzni dosáhli chlapci průměrné úspěšnosti 48,8 %, dosáhli také velkého rozdílu ve výkonnosti. Na 11. základní škole v Plzni dosáhli chlapci velmi podprůměrné úspěšnosti, pouze kolem 36 %, zároveň byly jejich dosažené výsledky poměrně vyrovnané. Úspěšnost chlapců na Bolevecké základní škole dosáhla při poměrně velké rozdílnosti výkonu

Praktická část

jednotlivých žáků 47,4 %. Chlapci na Základní škole v Blovicích dosáhli poměrně nízké průměrné úspěšnosti, jejich výkony ale vykazují větší míru vyrovnanosti.

2) Dívky

	1. ZŠ	7. ZŠ	11. ZŠ	Bolevecká ZŠ	ZŠ Blovice
počet	11	16	12	4	12
průměr	41,97273	46,14375	36,55	46,175	34,64167
modus	30,8	53,8	38,5	46,2	38,5
median	38,5	50	38,5	46,2	38,5
horní kv.	50	53,8	46,2	48,1	46,2
dolní kv.	30,8	30,8	28,85	44,275	26,95
max	61,5	69,2	61,5	53,8	61,5
min	30,8	23	15,4	38,5	7,7
sm.odch	11,50447	13,30437	13,7298	5,409425	15,85983

Dívky na 1. základní škole dosáhly oproti chlapcům lepšího průměrného výsledku, necelých 42 %, a také větší vyrovnanosti ve výkonu. Dívky dosáhly oproti chlapcům na 7. základní škole v Plzni horšího průměrného výsledku, nicméně mají o něco vyrovnanější míru výkonnosti. Dívky na 11. základní škole dosáhly oproti chlapcům o něco málo lepší průměrnou úspěšnost, zároveň mají ale také výrazně větší rozdíly v úspěšnosti. Dívky mají na Bolevecké základní škole menší hodnotu průměrné úspěšnosti, jejich výsledky jsou ale velice vyrovnané s poměrně malými rozdíly ve výkonu. Jejich výsledek ovšem do jisté míry zkresluje nízký počet zúčastněných dívek. Dívky na Základní škole v Blovicích dosáhly velice nízké průměrné úspěšnosti. Zároveň byly jejich výkony extrémně nevyrovnané. To bylo způsobeno zejména tím, že dvě dívky z této skupiny dosáhly absolutně nejnižší míry úspěšnosti, na úrovni 7,7 %.

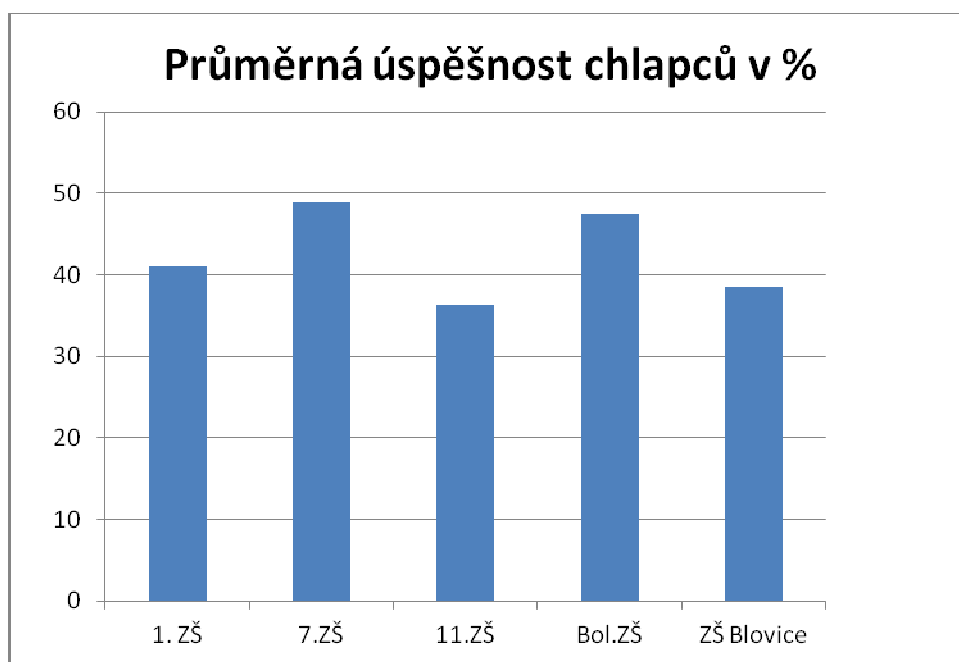
3) Suma

	1. ZŠ	7. ZŠ	11. ZŠ	Bolevecká ZŠ	ZŠ Blovice
počet	20	33	26	16	29
průměr	41,545	47,53636	36,41154	47,125	36,88276
modus	38,5	53,8	46,2	46,2	46,2
median	38,5	53,8	38,5	46,2	38,5
horní kv.	53,8	53,8	46,2	53,8	46,2
dolní kv.	30,8	38,5	30,8	38,5	30,8
max	61,5	69,2	61,5	69,2	61,5
min	15,4	23	15,4	23	7,7
sm.odch	12,24298	13,43852	12,35679	12,11195	13,61128

Praktická část

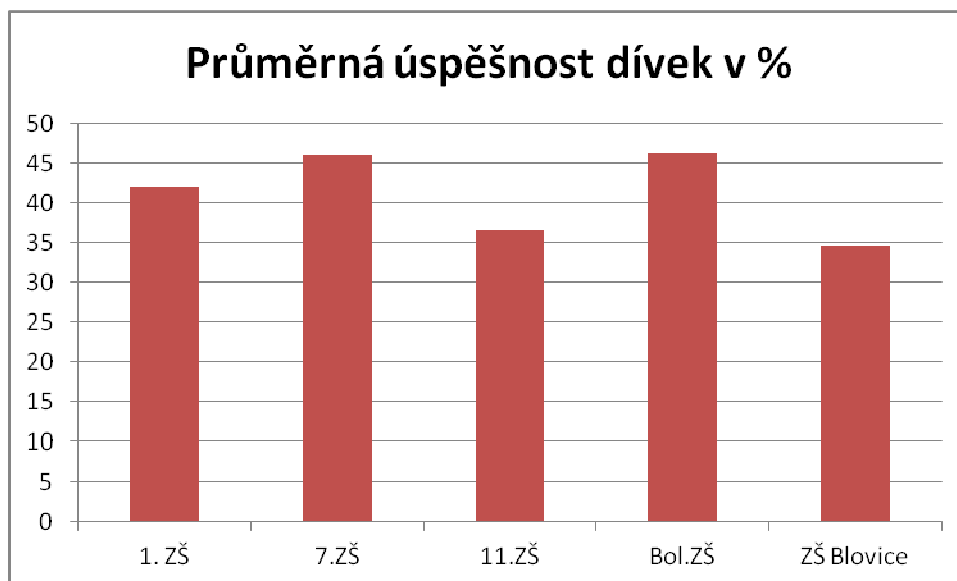
Celkově dosáhli žáci na 1. základní škole průměrné úspěšnosti 41,5 %, nejčastěji dosáhli úspěšnosti 38,5 %. Zároveň je míra úspěšnosti žáků 1. základní školy poměrně nevyrovnaná. Celkově dosáhli žáci 7. základní školy průměrné úspěšnosti 47,5 %. I zde je patrný velký rozdíl ve výkonnosti mezi žáky. Celkově dosáhli žáci 11. základní školy v Plzni podprůměrné úspěšnosti současně s nižší mírou rozdílnosti ve výkonech jednotlivých žáků. Žáci Bolevecké základní školy dosáhli průměrné úspěšnosti 47,1 %. Poměrně velký rozdíl ve vyrovnanosti výkonů dívek a chlapců je však poněkud zkreslen nízkým počtem dívek, které se na této základní škole zúčastnily průzkumu. Celková průměrná úspěšnost žáků Základní školy v Blovicích je 36,9 %, což je velmi nízká míra úspěšnosti. Zároveň je velký rozdíl ve vyrovnanosti výkonů chlapců a dívek. Výkony chlapců jsou poměrně velmi vyrovnané, naopak výkony dívek vykazují velkou míru nevyrovnanosti.

Srovnání průměrné úspěšnosti podle škol a pohlaví

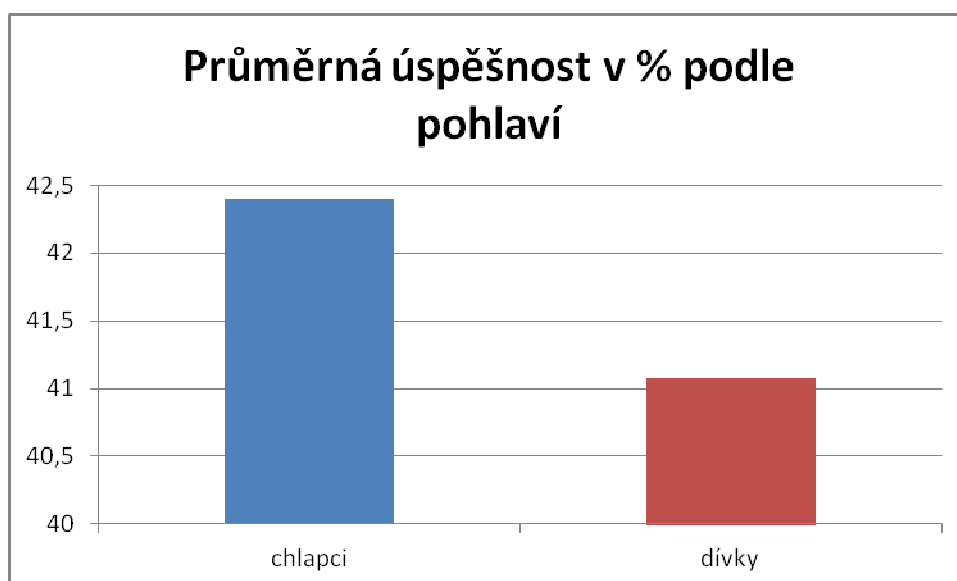

Největší průměrné úspěšnosti dosáhli chlapci ze 7. základní školy v Plzni, naopak nejnižší průměrné úspěšnosti dosáhli chlapci z 11. základní školy v Plzni.

Praktická část

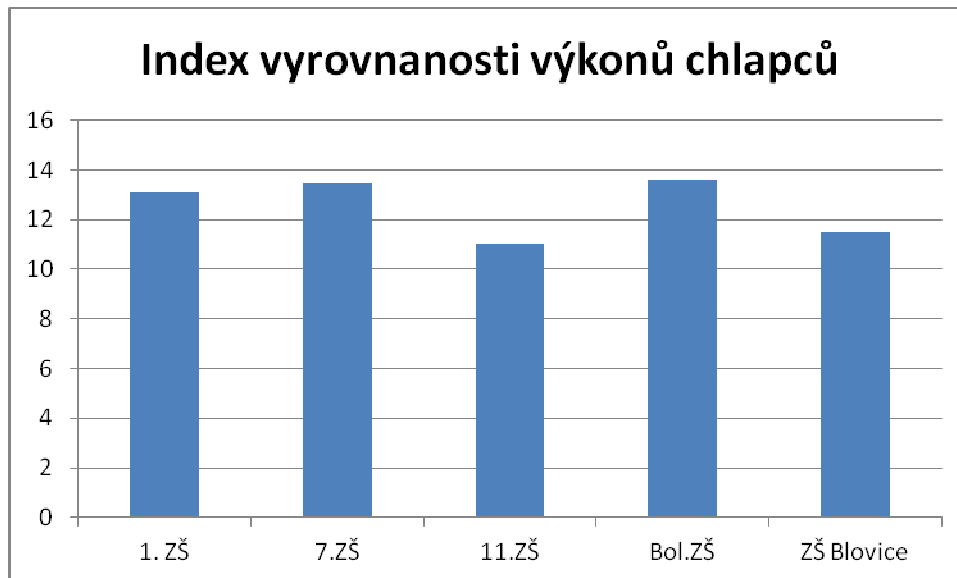

Na dvou školách dosáhly dívky prakticky stejné nejvyšší průměrné úspěšnosti. Byly to dívky z Bolevecké základní školy a ze 7. základní školy. Na Základní škole v Blovicích dosáhly dívky naopak nejnižší průměrné úspěšnosti.

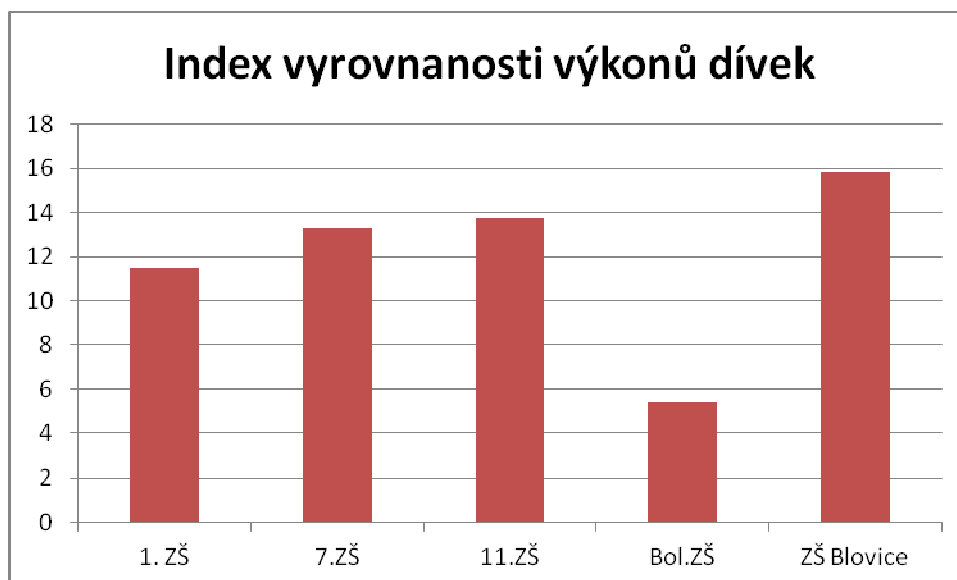

Lepšího průměrného výsledku dosáhli chlapci.

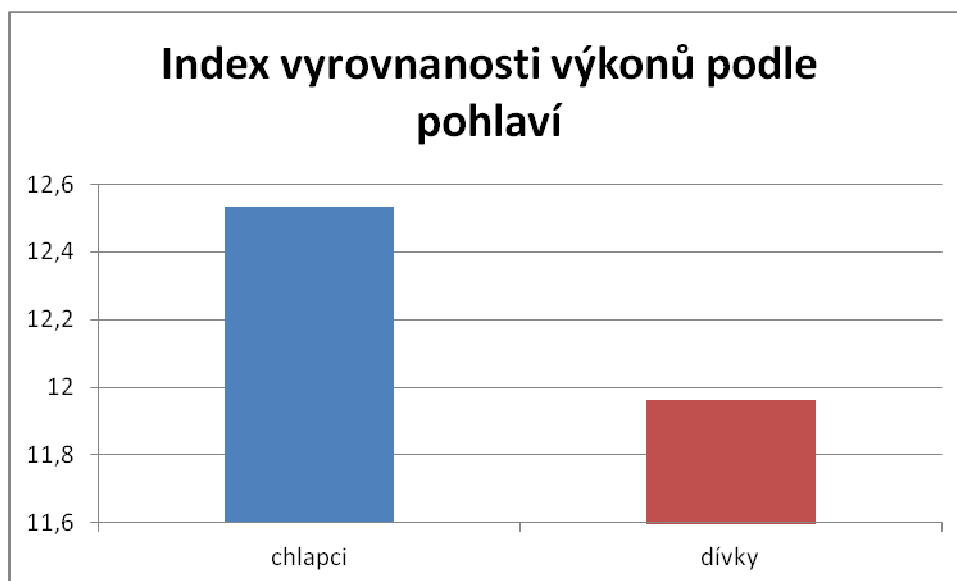
Srovnání vyrovnanosti výkonů podle škol a pohlaví

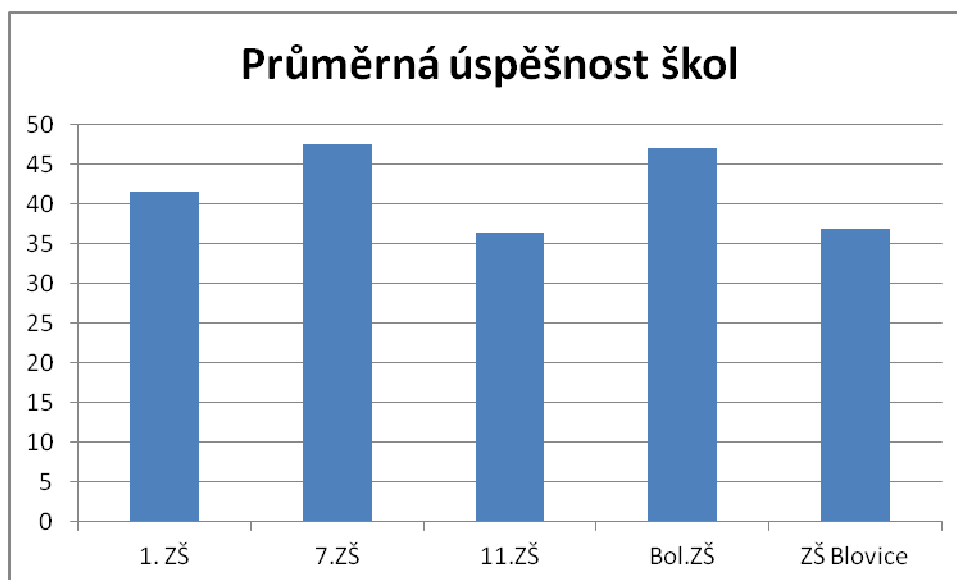
Nejvíce měli vyrovnané výkony chlapci z 11. základní školy, nejméně vyrovnané výkony vykázali chlapci z Bolevecké základní školy a ze 7. základní školy.

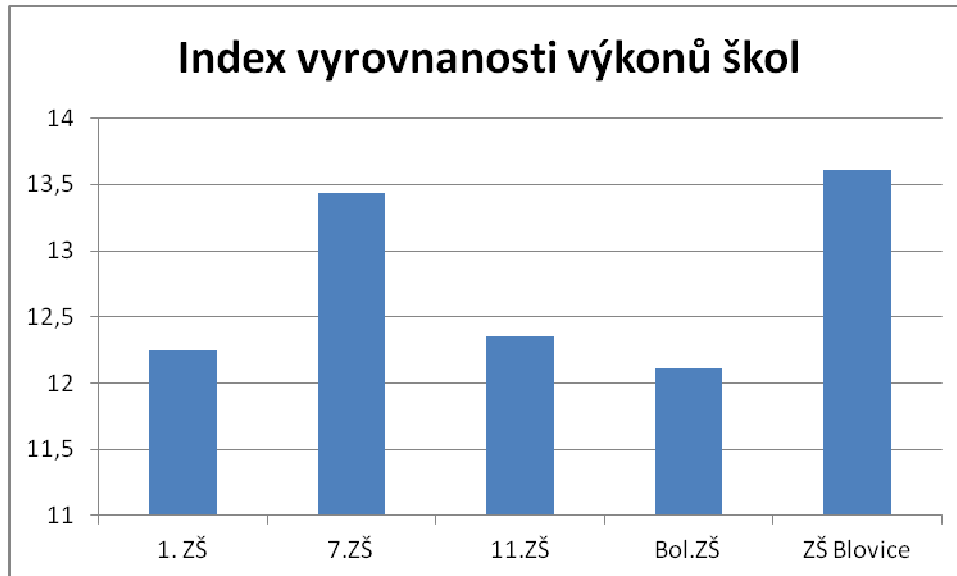
Nejvíce vyrovnané výkony měly dívky z Bolevecké základní školy v Plzni. Tento výrazně odlišný výsledek je však částečně ovlivněn nízkým počtem dívek, které se průzkumu zúčastnily. Druhou nejlepší vyrovnanost ve výkonech mají dívky z 1. základní školy. Naopak nejméně vyrovnané výkony mají dívky ze Základní školy Blovice.

Úspěšnost podle jednotlivých škol

Nejvyšší průměrné úspěšnosti dosáhli žáci na 7. základní škole a na Bolevecké základní škole. Nejnižší úspěšnost mají žáci ze Základní školy Blovice a z 11. základní školy.

Srovnání vyrovnanosti výkonů jednotlivých škol

Nejvíce vyrovnané výsledky měli žáci na Bolevecké základní škole v Plzni. Naopak největší rozdíly ve výkonech jednotlivých žáků byly na Základní škole Blovice.

Nejlepších průměrných výsledků současně s nízkou rozdílností výkonů jednotlivých žáků dosáhli žáci Bolevecké základní školy a 1. základní školy.

Shrnutí celkové úspěšnosti vybraného vzorku respondentů

počet	124
průměr	41,69274
modus	46,2
median	38,5
horní kv.	53,8
dolní kv.	30,8
Max.	69,2
Min.	7,7
sm.odch.	13,80827

Vybraný vzorek respondentů dosáhl průměrné úspěšnosti 41,7 %. Nejčastější míra úspěšnosti byla 46,2 %, kterou dosáhlo 25 respondentů. Nejnižší úspěšnosti, 7,7 %, dosáhli dva respondenti. Žádný z respondentů nedosáhl nulového výsledku, ale také žádný respondent nedosáhl stoprocentní úspěšnosti. Jsou také znát rozdíly ve vyrovnanosti jednotlivých žáků.

4.3.2 Závěry terénního šetření a diskuse

Výzkumná otázka č. 1: „Jaká je úroveň znalostí vybraného vzorku žáků z oblastí základních pravidel chování při mimořádných událostech?“

Úroveň znalostí vybraného vzorku žáků je poměrně velmi nízká. Vybraný vzorek žáků dosáhl průměrné úspěšnosti 41,7 %. To znamená, že vybraný vzorek žáků nedokázal v průměru vhodně opovědět u více jak poloviny otázek. Ve výzkumném vzorku se však objevili žáci, kteří se svým výsledkem výrazně odchyľují. A to dokonce v rámci jednotlivých tříd. Například žáci 7. základní školy v Plzni, ač dosáhli nejlepší průměrné úspěšnosti, vykazují vysokou míru nevyrovnanosti.

Tato nízká míra úspěšnosti však není náhlým jednorázovým výkyvem. Jedná se o dlouhodobý trend, a to nejen u žáků základních škol. V roce 2007 proběhl na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze výzkum v rámci pilotního projektu, který měl zmapovat možnosti a potřeby začlenění výuky problematiky ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do systému vzdělávání budoucích pedagogických pracovníků na pedagogických fakultách. Tento průzkum ukázal taktéž nízkou míru znalostí. Zúčastnilo se jej 210 studentů napříč obory. Například pouze 2 % těchto studentů správně označila varovný signál pro obyvatelstvo. Celý tento výzkum je k dispozici na tomto odkazu²⁰, nebo v příloze na CD ve formátu PDF.

Výzkumná otázka č. 2: „Ve kterých oblastech základních pravidel chování při mimořádných událostech mají žáci z vybraných škol největší nedostatky?“

Největší nedostatky tento výzkumný vzorek žáků projevil v otázce zjišťování srdečního pulzu u osoby v bezvědomí, kdy pouze jediný respondent označil vhodnou odpověď. Velmi zásadní nedostatky se také projevíly v oblasti znalosti signálů varování a vyrozumění obyvatelstva a ve schopnosti na tyto signály adekvátně reagovat. Nejlepších výsledků bylo dosaženo v otázkách zásad pohybu uvnitř hořící budovy a vyhledání vhodného ukrytí při bleskové povodni. Ani v těchto otázkách ale nebylo dosaženo stoprocentní úspěšnosti. Stejně tak se však nevyskytla otázka, kterou by nedokázal vhodně zodpovědět alespoň jeden respondent. U ostatních otázek byla úspěšnost průměrná až podprůměrná. V doplňující otázce, která zjišťovala znalost čísel tísňového volání, se

²⁰ <http://www.hzscr.cz/clanek/pilotni-projekt-priprava-budoucich-ucitelu-v-oblasti-ochrany-cloveka-za-mimoradnych-udalosti.aspx>

ukázalo, že naprostá většina z vybraného vzorku žáků má dobrou znalost základních čísel tísňového volání. Žádný z respondentů ale neznal nové číslo pro volání Horské služby.

Výzkumná otázka č. 3: „Jaké vlastní zkušenosti mají žáci 9. tříd vybraných základních škol s poskytováním první pomoci nebo s řešením některé mimořádné události?“

Necelých 30 % respondentů má zkušenosti s pomocí při reálné mimořádné události. Žáci nejčastěji volali na tísňovou linku, poskytovali první pomoc, resuscitovali nebo prováděli jiné činnosti. Tito žáci dosáhli ve výzkumu průměrné úspěšnosti necelých 45 %. Otázkou však zůstává, jak účinná byla jejich pomoc při takto poměrně nízké úrovni znalostí.

Výzkumná otázka č. 4: „Jak vybrané školy využívají výukové filmy a materiály vydané Hasičským záchranným sborem České republiky?“

V průzkumu bylo zjištěno, že každá z vybraných škol umožňuje v rámci výuky svým žákům minimálně jednou ročně sledovat výukové filmy vydávané HZS ČR.

Výzkumná otázka č. 5: „Jak spolupracují vybrané školy při výuce ochrany člověka za mimořádných událostí se složkami IZS?“

Z pěti vybraných škol spolupracují při výuce ochrany člověka za mimořádných událostí se složkami IZS tři školy. 7. základní škola, 11. základní škola a Základní škola Blovice. V 7. základní škole mají žáci možnost chodit na exkurze ke složkám IZS a zároveň na škole probíhají ukázky složek IZS, zejména ukázky a školení poskytování první pomoci, které zde provádí Český červený kříž Plzeň. 11. základní škola plně spolupracuje se složkami IZS. Kromě exkurzí a ukázek na škole také členové IZS dochází do školy na besedy se žáky. Žáci Základní školy v Blovicích pravidelně chodí na exkurze k SDH Blovice. Bolevecká základní škola sice takto se složkami IZS nespolupracuje, na škole je ale veden zájmový kroužek mladých zdravotníků, kde se žáci zdokonalují v otázkách poskytování první pomoci. Zároveň se žáci této školy pravidelně zúčastňují soutěží jako „Hlídky mladých zdravotníků“ a „Malý záchranář“. 1. základní škola nespolupracuje při výuce ochrany člověka za mimořádných událostí se složkami IZS. Ovšem jak ukazují výsledky průzkumu, spolupráce se složkami IZS není zárukou toho, že žáci budou lépe připraveni na mimořádné události. Například žáci 11. základní školy v Plzni, která jako jediná z vybraného vzorku škol plně využívá spolupráci se složkami IZS, dosáhli nejnižší průměrné úspěšnosti. Co je příčinou tohoto stavu a jaký je vztah mezi připraveností žáků a spoluprací škol se složkami IZS, může být předmětem zkoumání pro další výzkumné práce.

Výzkumná otázka č. 6: „Jaký prostor věnují vybrané školy praktické výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí?“

V každé z vybraných škol žáci procvičují evakuaci. V Bolevecké základní škole, 11. základní škole, v 7. základní škole a v Základní škole Blovice navíc procvičují také první pomoc a obvazování. A žáci Základní školy Blovice mají též praktický výcvik v resuscitaci.

Závěr a doporučení

Výsledky průzkumu jednoznačně ukazují, že úroveň základních znalostí žáků devátých tříd z oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí je velice nízká. Navíc ani výrazná spolupráce se složkami IZS nezaručuje, že žáci budou lépe připraveni na zvládnutí mimořádných událostí. Do značné míry je tento stav způsoben organizací a náplní výuky. Centrální koncepce vzdělávacího systému dává jasnou prioritu jiným předmětům a na vzdělávání v oblasti mimořádných událostí již nezůstává mnoho prostoru. Jedinou možností, jak zlepšit znalosti žáků v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí, je rozšířit na školách výuku této problematiky. Při tvorbě nových vzdělávacích programů bude potřeba zvýšit přidělenou časovou dotaci předmětům, které v sobě zahrnují problematiku první pomoci a mimořádných událostí. Zároveň je také potřeba klást důraz na proškolení učitelů, aby poznatky, které jsou žákům předávány, byly aktuální a platné. Ať již v rámci postgraduálního vzdělávání pedagogických pracovníků, nebo při výuce budoucích učitelů na pedagogických fakultách. Je ovšem také potřeba, aby se ustálil počet změn doporučených postupů pro poskytování laické první pomoci. Je samozřejmě nutné aktualizovat nové poznatky, ale časté změny znesnadňují výuku a komplikují tak situaci nejen učitelům, ale i žákům.

Resumé

Tato bakalářská práce zkoumá úroveň připravenosti žáků základních škol na mimořádné události. Teoretickou část tvoří tři kapitoly. První kapitola vysvětluje a charakterizuje základní pojmy z oblasti ochrany obyvatelstva. Definiuje pojem mimořádné události, popisuje základní rozdělení mimořádných událostí, charakterizuje integrovaný záchranný systém a jeho jednotlivé složky. Druhá kapitola pojednává o začlenění problematiky ochrany obyvatelstva do vzdělávacích programů. Zkoumá vývoj začleňování

Praktická část

problematiky ochrany obyvatelstva do vzdělávacích programů a také zkoumá reálné začlenění problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do rámcových a školních vzdělávacích programů. Třetí kapitola se zaměřuje na didaktické zásady výuky témat ochrany člověka za mimořádných událostí. Definuje základní obecné didaktické zásady výuky, zkoumá možnosti výuky a navrhuje obsah a způsoby výuky témat ochrany člověka za mimořádných událostí na jednotlivých stupních vzdělávání. V praktické části práce je u žáků devátých tříd základních škol formou dotazníku zjišťována úroveň znalostí základních pravidel chování při mimořádných událostech. Výsledky výzkumu jsou prezentovány v tabulkách a grafech.

Résumé

This Bachelor's work examines the level of preparedness of elementary school pupils for extraordinary events. The theoretical part consists of three chapters. The first chapter explains and characterises basic terminology regarding public safety. It defines the term "extraordinary event", describes basic differences between extraordinary events and characterises the integrated rescue system and its individual parts. The second chapter examines inclusion of issues regarding public safety into educational programmes. It examines the development of inclusion of public safety issues into education programmes and also examines real inclusion of issues regarding public safety during extraordinary events into general and school educational programmes. The third chapter focuses on academic guidelines for instruction regarding public safety topics during extraordinary events. It defines the basic general academic guidelines for instruction, examines instruction options and recommends contents and methods of instruction regarding public safety during extraordinary events at individual education levels. In the practical part of the work, a questionnaire is used to assess the knowledge among ninth-year elementary school pupils about basic guidelines for behaviour during extraordinary events. The results of the survey are presented in tables and graphs.

Seznam použité literatury a zdrojů

BACUS, Anne. Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let. Přel. Lucie Hučínová. Vyd. 1. Praha. Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-7178-862-7.

BARBER, Nicola. Přírodní katastrofy: požáry a povodně. Přel. Pavla Blahušová. 1. Vydání. Brno: Computer press, 2003. ISBN 80-7226-937-2.

BERNÁTOVÁ, EVA. Hry a nápady pro výuku první pomoci. Praha. Úřad Českého červeného kříže. 2006.

BURDEK, Ladislav. Úplné znění: krizové zákony, HZS a požární ochrana, obnova území. Č. 732. Ostrava-Hrabůvka: Sagit, 2009. ISBN 978-80-7208-748-8.

BYDŽOVSKÝ, JAN. Předlékařská první pomoc. 1. Vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2334-1.

ČEJKOVÁ a kol. Děti v dopravě. První pomoc. Praha. Úřad Českého červeného kříže. 2007.

EMMEROVÁ, Milada. Polámal se mraveneček aneb první pomoc pro děti.

FRANĚK, ONDŘEJ. První pomoc nejsou žádné čáry. 2010. ISBN 978-80-254-5911-9.

HALIŠKA, Jaromír. K některým problémům vzdělávání a výchovy žáků ZŠ a SŠ, Textová část, Přílohy. 1. Vydání. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2007. ISBN 80-86956-12-1.

HERBST, Thomas. Hasiči. Hasit, zachraňovat, vyprošťovat, chránit. Přel. Pavla Staňková. Uherský Brod. Ditino, a.s. 2008. ISBN 978-80-87223-03-1.

HORNYCH a kol. Zdravotník zotavovacích akcí. 5. Vyd. Praha, JS Partner. Úřad Českého červeného kříže. 2008. ISBN 978-80-87036-25-9.

HOSKOVEC, Daniel. ŠANDA, Ludvík. Mladý zdravotník 1. Československý červený kříž. 1992.

HOSKOVEC, Daniel. ŠANDA, Ludvík. Mladý zdravotník 2. Československý červený kříž. 1992.

HOLEČEK, Václav, MIŇHOVÁ, Jana, PRUNNER, Pavel. Psychologie pro právníky. 2. Vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 351 s. ISBN 978-80-7380-065-9.

HRIVNÁK, Ján, BURDOVÁ, Lenka, POLÍVKA, Lubomír. Metody a nástroje řešení krizových situací: metody nástroje řízení bezpečnosti, základní údaje. 1. Vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2009. ISBN 978-80-7251-304-8.

CHALOUPKA, Pavel, ŘÍHA, Milan. Krizové řízení a ochrana obyvatelstva. 1. Vydání. Praha: Námořní akademie České republiky s.r.o. 2009. 129 s. ISBN 978-80-87103-18-0.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu, základy kvantitativního výzkumu. 1. Vydání. Praha 2007, Grada. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

JANIŠ, Kamil. Obecná didaktika-vybraná témata. 3. Vydání. Hradec Králové: GAUDAMUS 2007. ISBN 978-80-7041-297-8.

JEŘÁBEK, Jaroslav a kol. Výchova ke zdraví (kurz): Učební osnovy pro 4. a 5. Ročník, vzdělávací program Základní škola. 1. Vydání. Schváleno MŠMT v roce 1996. Pod č. j. 16 847/96/2. Praha: Fortuna, 1996. Číslo tisku: 176-031/7-96.

KACHLÍK, Petr (ed.), MUŽÍK, Vladislav (ed.). Program Zdraví 21 a výchova ke zdraví 2009: Sborník z konference Fórum výchovy ke zdraví XII. 1. Vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4996-3.

KALHOUS, Zdeněk. Školní didaktika. 1. Vydání. Praha. Portál s.r.o. 2002 448 s. ISBN 80-7178-253-X.

KANTOR, Milan, Výchova ke zdraví: poznámky pro budoucí i současné učitele. 1. Vydání. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni. 1994. 159 s. ISBN 80-7043-113-X.

KELNAROVÁ a kol. První pomoc 1. Pro studenty zdravotnických oborů. 1. Vyd. Praha. Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2182-8.

KELNAROVÁ a kol. První pomoc 2. Pro studenty zdravotnických oborů. 1. Vyd. Praha. Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2183-5.

KOHOUTEK, Tomáš (ed.), ČERMÁK, Ivo (ed.). Psychologie katastrofické události. 1. Vydání. Praha: Academia, 2009. 364 s. ISBN 978-80-200-1816-8.

Kolektiv autorů. Klíčové kompetence v základním vzdělávání. Praha. Výzkumný ústav pedagogický. 2007. ISBN 978-80-87-000-07-6.

KOVÁŘ, Milan. Ochrana před povodněmi. 1. Vydání. Praha: Triton, 2004. ISBN 80-7254-499-3.

KRÁLOVÁ, Helena, FLOROVÁ, Kamila. Když nastanou deště: co byste měli vědět o povodních. Brno-Slatina: Veronica 1999.

KROUPA, Miroslav, ŘÍHA, Milan. Ochrana obyvatelstva. Vydání 1. Praha: Armex, TRIVIS, 2006. 100 s. ISBN 80-86795-33-0.

LINHART, Petr; BALEK, Václav; et al. Ochrana člověka za mimořádných událostí. 1. Vydání. Fortuna, 2003. 93 s. ISBN 80-7168-869-X.

LINHART, Petr, ROUDNÝ, Radim. Ochrana obyvatelstva a terorismus. 2. Vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010. 233 s. ISBN 978-80-7395-252-5.

LUKÁŠOVÁ, Hana. Kvalita života dětí a didaktika. Vyd. 1. Praha, Portál 2010. 208 s. ISBN 978-80-7367-784-8.

MACHOVÁ, Jitka, KUBÁTOVÁ, Dagmar a kol. Výchova ke zdraví. 1. Vydání. Praha: Grada Publishing a.s. 2009. 296 s. ISBN 978-80-247-2715-8.

MARÁDOVÁ, Eva. Ochrana člověka za mimořádných událostí. [1. vydání]. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. 40 s. ISBN 978-80-86991-24-5.

MARTÍNEK, Bohumír a kol. Ochrana člověka za mimořádných událostí. Příručka pro učitele základních a středních škol. 2. Vydání. Praha. MV- generální ředitelství HZS ČR. 2003. ISBN 80-86640-08-6.

MESRŠMÍD, Jaroslav, REIDINGER, Josef, ŠULISTA, Milan. Povodně: co dělat a jak minimalizovat škody? Praha: Česká asociace pojišťoven, Ministerstvo životního prostředí, 1998.

MIKULKA, Bohdan a kol. Výchova dětí v oblasti požární ochrany. 1. Vydání. Praha. Ministerstvo vnitra-generální ředitelství HZS ČR. 2003. ISBN 80-86640-21-3.

MIKULKA, Bohdan a kol. Výchova a prevence v oblasti požární ochrany. Příručka pro učitele středních škol. 1. Vydání. Praha. MV- generální ředitelství HZS ČR. 2005. ISBN 80-86640-35-3.

MOZGA, Jaroslav, VÍTEK, Miloš. Krizové řízení. 1. Vydání. Hradec Králové: Gaudeamus. 2002. ISBN 80-7041-149-X.

NEVOLOVÁ, D. (překl.) NOVÁČKOVÁ J. (překl.) Podpora zdraví dětí a mládeže Evropě: Výchova ke zdraví ve školách, příručka pro učitele a další pracovníky s dětmi a mládeží. [1. Vydání]. Praha: Národní centrum podpory zdraví, 1994. ISBN 80-7071-011-X.

NOVOTNÁ, Lenka a kol. Vývojová psychologie. 3. Vydání. Plzeň. ZČU v Plzni. 2004. ISBN 80-7043-281-0.

PANOCHA, Václav. Integrovaný záchranný systém (IZS) v České republice. 1. Vydání. Praha: ARMEX; Praha: TRIVIS,a.s. 1997. 93 s. ISBN 80-902283-0-5.

PIAGET, Jean. INHELDEROVÁ, Bárbel. Psychologie dítěte. Přel. Eva Vyskočilová. Vyd. 5. Praha, Portál, 2010. 144 s. ISBN 978-80-7367-798-5.

PRAŽSKÁ SKUPINA ŠKOLNÍ ETNOGRAFIE. Psychický vývoj dítěte od 1. do 5. třídy. 1. Vydání. Praha, Univerzita Karlova v Praze. 2005. ISBN 80-246-0924-X.

PRUNNER, Pavel a kol. Vybrané kapitoly z pedagogické psychologie. Plzeň. ZČU. 2003. ISBN 80-7082-979-6.

PRŮCHA, Jan. Moderní pedagogika. 3. Vydání. Praha: Portál s.r.o. 2005. 481 s.
ISBN 80-7367-047-X.

SEDLÁK, Miroslav a kol. 110 let hasičského sboru z povolání. Plzeň. HZSPK-ÚO
Plzeň- město. 2002.

SKALKOVÁ, Jarmila. Obecná didaktika. 2. Vyd. Praha. Grada 2007. ISBN 978-80-
247-1821-7.

SMETANA, Marek. Vybrané kapitoly civilní ochrany. Vydání 1. Ostrava: Ostravská
univerzita v Ostravě, 2007. 154 s. ISBN 978-80-7368-233-0.

SMÉKAL, Vladimír a kol. Dítě na prahu dospívání. Brno. 2004. ISBN 80-86598-
84-5.

SRNSKÝ, Pavel. Základní norma zdravotnických znalostí. 2. Vyd. Praha, JS
Partner. Úřad Českého červeného kříže. 2008. ISBN 978-80-87036-26-6.

ŠKODA, Jiří. DOULÍK, Pavel. Psychodidaktika. Vyd. 1. Praha, Grada 2011. ISBN
978-80-247-3341-8.

ŠVAŘÍČEK, Roman. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. 1. Vydání.
Praha. Portál 2007. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

VEJBĚRA, Jiří; MARTINEK, Jiří; ZEMAN, Petr. Mimořádná událost vás už
nepřekvapí. 1. Vydání. Hradec Králové: Garamond, 1996. 63. s. ISBN 80-900682-2-7.

VEVERKA, Ivan. Vybrané kapitoly krizového řízení pro záchranářství. 1. Vydání.

Praha: Policejní akademie České republiky. 2003. ISBN 80-7251-126-2.

VILÁŠEK, Josef. Krizové řízení. 1. Vydání. Praha: Karolinum 2009. ISBN 978-80-246-1723-7.

VÍŠEK, Jiří, KOVAŘÍK, Zdeněk. Krizové řízení 1.: legislativa a teoretická východiska. 1. Vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2001. ISBN 80-7251-078-9.

VYKOUKAL, Jaroslav. Hasičský záchranný sbor České republiky. Praha, MV-generální ředitelství HZS ČR. 2002. ISSN 1213-7057.

VYKOUKAL, Jaroslav. Hasičský záchranný sbor České republiky. Praha, MV-generální ředitelství HZS ČR. 2009. ISBN 978-80-86640-80-8.

WASSERBAUER, Stanislava kol. Výchova ke zdraví: pro vyšší zdravotnické školy a střední školy. 3. Vydání. Praha: Státní zdravotní ústav, 2001. ISBN 80-7071-172-8.

Internetové zdroje

www.hzscr.cz

www.hzspk.cz

www.zzspk.cz

www.msmt.cz

www.ioolb.cz

www.varujemevas.cz

www.zachranny-kruh.cz

www.cervenykriz.eu

Seznam tištěných příloh

Příloha 1. Dotazník.

Seznam příloh na CD

Příloha 2. Příručka pro učitele základních a středních škol „Ochrana člověka za mimořádných událostí“.

<http://www.hzscr.cz/soubor/proskoly-pdf.aspx>

Příloha 3. Příručka pro učitele základních a speciálních škol „Výchova dětí v oblasti požární ochrany“.

<http://www.hzscr.cz/soubor/pozarni-ochrana1-pdf.aspx>

Příloha 4. Příručka pro učitele středních škol „Výchova dětí v oblasti požární ochrany“.

<http://www.hzscr.cz/soubor/pozarni-ochrana2-pdf.aspx>

Příloha 5. Výukové video „Výchova dětí v oblasti požární ochrany“ – pro 1. stupeň ZŠ.

<http://www.hzscr.cz/video/vdopoi.mpg>

Příloha 6. Výukové video „Výchova dětí v oblasti požární ochrany“ – pro 2. stupeň ZŠ.

<http://www.hzscr.cz/video/vdopoi.mpg>

Příloha 7. Výukové video „Výchova a prevence v oblasti požární ochrany“ – pro střední školy.

<http://www.hzscr.cz/video/vpopo.mpg>

Příloha 8. Elektronická siréna „Signál Požární poplach“.

<http://www.youtube.com/watch?v=bC4W-WFhOxk>

Příloha 9. Elektronická siréna „Signál Zkouška sirén“.

<http://www.youtube.com/watch?v=e1sa3ZE5fH4>

Příloha 10. Obecní rozhlas „Signál Požární poplach 1“.

<http://www.youtube.com/watch?v=y24JiZnmqxM>

Příloha 11. Obecní rozhlas „Signál Požární poplach 2“.

<http://www.youtube.com/watch?v=y24JiZnmqxM>

Příloha 12. Obecní rozhlas „Signál Zkouška sirén“.

<http://www.youtube.com/watch?v=16io4eETKhE>

Příloha 13. Rotační siréna „Signál Požární poplach“.

<http://www.youtube.com/watch?v=aIuPIj57GME>

Příloha 14. Rotační siréna „Signál Všeobecná výstraha“.

http://www.youtube.com/watch?v=-J_IY9RHDqQ

Příloha 15. Rotační siréna „Signál Zkouška sirén“.

<http://www.youtube.com/watch?v=R6pBl2gXJsA>

Příloha 16. Video „Co dělat když zazní siréna“.

http://www.youtube.com/watch?v=TdP1OwGp_ew

Příloha 17. Video „Evakuační zavazadlo“.

<http://www.youtube.com/watch?v=ePe4UvePz4U>

Příloha 18. Video „Hašení hořícího oleje vodou“.

<http://www.youtube.com/watch?v=0AhEkya8s0s>

Příloha 19. Video „Opuštění domácnosti“

<http://www.youtube.com/watch?v=d029cu7UydA>

Příloha 20. Video „Opuštění domácnosti“ – delší verze

<http://www.youtube.com/watch?v=5DqRissXEfM>

Příloha 21. Video „Postup u dopravní nehody“

<http://www.youtube.com/watch?v=nabwbf2bZUo>

Příloha 22. Video „Požár automobilu“

<http://www.youtube.com/watch?v=IBwdxRWFARK>

Příloha 23. Video „Správné hašení hořícího oleje 1.“

<http://www.youtube.com/watch?v=EeZFRCGVavw>

Příloha 24. Video „Správné hašení hořícího oleje 2.“

<http://www.youtube.com/watch?v=LR-l-VjXOy0>

Příloha 25. Video „Tísňové volání“

<http://www.youtube.com/watch?v=m-uPY5MU-5g>

Příloha 26. Video „Tísňové volání“ - delší verze

<http://www.youtube.com/watch?v=ktninX5SolA>

Příloha 27. Pilotní studie přípravy budoucích učitelů v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí.

<http://www.hzscr.cz/soubor/studie-pdf.aspx>

Příloha č. 1 Dotazník

Milí žáci, jsem studentkou vysoké školy a v rámci bakalářské práce provádím průzkum znalostí z oblasti zvládnání mimořádných událostí. Žádám vás o vyplnění krátkého dotazníku.

Napiš, kolik ti je let: _____

Jsi: A) chlapec B) dívka

U otázek 1-13 zakroužkuj podle vzoru jednu možnost, kterou považuješ za správnou.

Vzorová otázka: Mezi základní životní funkce člověka nepatří:

A) dýchání

B) vědomí

C) zrak

D) krevní oběh

1) Který ze signálů varovných sirén upozorňuje obyvatelstvo na hrozící nebezpečí?

A) kolísavý tón o délce 140 vteřin

B) přerušovaný tón o délce 1 minuty

C) nepřerušovaný tón o délce 140 vteřin

D) každý ze signálů oznamuje určité nebezpečí

2) Pokud z varovné sirény zazní signál všeobecné výstrahy, musíme se okamžitě přesunout:

A) domů

B) do nejbližší budovy

C) do krytu civilní ochrany

D) do nejbližší hasičské stanice

3) Která z těchto věcí nepatří do evakuačního zavazadla?

A) doklady a důležité smlouvy

B) osobní hygienické pomůcky a léky

C) drobné hračky a hry pro malé děti

D) rychlovarná konvice

4) Jaké zásady musíme dodržet, pokud se ocitneme uvnitř hořící budovy?

A) rozsvítit světla, otevřít všechna okna

B) nedržet se při zemi a co nejrychleji utéct

C) odpojit plyn, elektřinu a schovat se do skříně dýchací cesty

D) pohybovat se při zemi, chránit si

5) Jak správně uhasit požár kuchyňského oleje, který se při vaření vznítí na pánvi?

- A) přikrýt poklicí nebo kusem látky
B) položit do dřezu a pustit studenou vodu
C) uhasit pomocí vodního hasicího přístroje
D) uhasit pomocí domovního hasebního hydrantu

6) Kterým z hasicích přístrojů lze hasit požár zařízení připojených k elektrickému proudu?

- A) vodním
B) pěnovým
C) sněhovým
D) žádným

7) Který z těchto úkrytů je vhodné zvolit při bleskové povodni?

- A) sklep
B) koupelnu, pokud je v přízemí budovy
C) osobní automobil v garáži
D) místnost v nejvyšším patře budovy

8) Pokud poskytujeme první pomoc osobě v bezvědomí, srdeční pulz zjišťujeme:

- A) na krční tepně
B) na zápěstí
C) na břišní aortě
D) v této situaci srdeční pulz nezjišťujeme

9) Resuscitaci novorozence zahajujeme:

- A) pěti vdechy
B) 5krát stlačením hrudníku
C) 30krát stlačením hrudníku
D) třiceti vdechy

10) Který z těchto stavů musíme při ošetřování v rámci první pomoci ošetřit jako první?

- A) zástavu životních funkcí
B) popáleniny
C) tepenné krvácení
D) zlomeninu ruky

11) Osobě, která jeví příznaky rozvíjejícího se šoku, stěžuje si na velkou žízeň a prosí o vodu:

- A) nelze podat žádné tekutiny
B) lze podat pouze čistou neperlivou vodu
C) lze podat pouze minerální vodu
D) lze podat pouze nápoje s vysokým obsahem cukru

12) Popáleniny chladíme:

- A) maximálně jednu minutu B) maximálně 5 minut
C) tak dlouho, dokud to přináší úlevu D) pouze pokud zasahují více jak 20 % povrchu
těla

13) Jaké zásady musíme dodržet při ošetřování osoby, která krvácí z nosu?

- A) nechat krev volně vytékat při mírném předklonu B) okamžitě zaklonit hlavu, nos
neucpávat
C) předklonit hlavu, nos ucpat D) ihned zaklonit hlavu, ucpat nos
-

U otázek 14-16 zakroužkuj jednu nebo více možností podle skutečnosti.

14) Dostal/a jsi se někdy do situace, kdy jsi musela/a poskytovat první pomoc nebo pomáhat při jiné mimořádné události? Pokud ano, jakou činnost jsi vykonával/a?

- A) resuscitaci B) volání na tísňovou linku C) obvazování a jiné úkony první pomoci
D) hašení požáru E) jinou činnost mimo uvedené možnosti F) v této situaci jsem nikdy
nebyl/a

15) Jak často sledujete ve škole výukové filmy o postupu při požáru, úniku nebezpečných látek a o první pomoci?

- A) alespoň jednou ročně B) 2krát za rok C) více než 3krát za rok D) nesledujeme
vůbec

16) Které z těchto dovedností si v rámci výuky zkusíte prakticky?

- A) resuscitaci B) obvazování C) evakuaci D) postup v zakouřeném prostoru
E) sestavení evakuačního zavazadla F) volání na tísňovou linku G) nemáme praktickou
výuku

V otázce č. 17 napiš ke každé situaci jedno telefonní číslo, které je podle tebe pro danou situaci nejlepší.

17) Na které telefonní číslo zavoláš pokud:

najdeš osobu se zlomenou nohou _____
domě _____

uvidíš hořet byt v panelovém

právě někdo vykrádá auto _____
služby _____

budeš v ČR potřebovat pomoc Horské